

Využití volného času u žáků sportovních a nespportovních tříd 2. stupně základní školy

Tereza Krajčová

Bakalářská práce
2020

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Tereza Krajčová
Osobní číslo: H17630
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika
Forma studia: Prezenční
Téma práce: Využití volného času u žáků sportovních a nesportovních tříd 2. stupně základní školy

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti pedagogiky volného času, zájmové činnosti a vývoje osobnosti dítěte.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníku.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **Tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- ČECH, Ondřej a Nicole ZVONÍČKOVÁ. Možnosti prevence rizikového chování dětí. České Budějovice: Theia – krizové centrum, 2017. ISBN 978-80-904854-5-7.
- HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.
- HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
- CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1369-4.
- KAPLÁNEK, Michal. Volný čas a jeho význam ve výchově. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1250-8.
- PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogika volného času. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Iva Staňková**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **4. října 2019**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2020**

L.S.

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 22. ledna 2020

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 14. 5. 2020

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, ušije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá problematikou volného času a volnočasových aktivit mládeže. Teoretická část práce je zaměřena na charakteristiku obecných pojmů týkajících se volného času, zájmových činností a výchovy mládeže ve volném čase. Dále popisuje vývoj mládeže a vliv výchovy na mládež. Vymezuje rizika moderní doby pro vývoj mládeže a význam pohybových aktivit. Výzkumná část je orientována kvantitativně a předmětem jejího dotazníkového šetření je využití volného času žáků sportovních a nespportovních tříd druhého stupně základních škol. Jsou zde prezentovány výsledky výzkumu a doporučení pro praxi, které vyplynuly z výzkumu.

Klíčová slova: volný čas, volnočasové aktivity, výchova ve volném čase, pohybové aktivity, sport, hypokineze, mládež.

ABSTRACT

This bachelor's thesis deals with free time and free time activities of youth. The theoretical part of thesis is focused on characteristics of general concepts of free time, hobbies and education of youth during free time period. Furthermore it describes the evolution and influence of education on teenagers. It also defines risks of modern era affecting the evolution of youth and the purpose of physical activities. The main subject of the investigative part is survey research aimed on pupils of sports and non-sports classes at Loir-secondary schools and how they spend their free time. This part of thesis also contains results of the research and recommendation for practice.

Keyword: leisure time, leisure times activities, leisure time, education, physical activities, sport, hypokinesia, young people.

Poděkování bych chtěla věnovat vedoucí mé bakalářské práce, paní PhDr. Ivě Staňkové za vedení mojí práce a velmi cenné rady, které mi poskytla. Dále patří poděkování všem žákům a pedagogům, kteří byli ochotni věnovat čas mému výzkumnému šetření. V neposlední řadě děkuji své rodině a svým blízkým za celkovou podporu při průběhu mého studia.

Motto:

„Volný čas je nejdůležitější součástí našeho života“.

Denis Diderot

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 K TEORETICKÝM VÝCHODISKŮM A POJMŮM	12
1.1 STAV ZKOUMANÉHO TÉMATU V LITERATUŘE A DOKUMENTECH.....	12
1.2 VZTAH TÉMATU K SOCIÁLNÍ PEDAGOGICE.....	13
1.3 K ZÁKLADNÍM POJMŮM.....	15
2 VOLNÝ ČAS A VÝCHOVA VE VOLNÉM ČASE	18
2.1 ZPŮSOB TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU.....	19
2.2 ČINITELÉ OVLIVŇUJÍCÍ VOLNÝ ČAS.....	19
2.3 FORMY AKTIVIT VOLNÉHO ČASU.....	20
2.4 VÝCHOVA VE VOLNÉM ČASE.....	21
2.5 ZÁJMOVÁ ČINNOST.....	25
3 MLÁDEŽ A VÝZNAM POHYBOVÉ AKTIVITY	28
3.1 MLÁDEŽ A JEJÍ VÝVOJ.....	28
3.2 MODERNÍ DOBA A JEJÍ RIZIKO PRO VÝVOJ DĚTÍ A MLÁDEŽE.....	29
3.3 SPORTOVNÍ AKTIVITY A JEJICH VLIV NA ZDRAVÍ A VÝVOJ DĚTÍ A MLÁDEŽE.....	31
II PRAKTICKÁ ČÁST	34
4 PŘÍPRAVNÁ FÁZE	35
4.1 STANOVENÍ CÍLŮ VÝZKUMU, VÝZKUMNÝCH OTÁZEK A HYPOTÉZ.....	35
4.2 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO SOUBORU.....	37
4.3 STANOVENÍ TECHNIK VÝZKUMU.....	38
5 REALIZAČNÍ FÁZE	40
5.1 ANALÝZA VÝSLEDKŮ VÝZKUMU.....	40
5.2 OVĚŘOVÁNÍ HYPOTÉZ.....	56
6 HODNOTÍCÍ FÁZE	60
6.1 SHRNUTÍ A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU.....	60
6.2 DISKUZE.....	64
6.3 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	65
ZÁVĚR	67
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	69
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	72
SEZNAM GRAFŮ	73
SEZNAM TABULEK	74
SEZNAM PŘÍLOH	75

ÚVOD

Jako téma předkládané bakalářské práce jsme si zvolili název: *Využití volného času u žáků sportovních a nesportovních tříd 2. stupně základních škol*. Předkládané téma souvisí se studiem oboru sociální pedagogiky, protože se sociální pedagogika zabývá výchovou a vzděláváním jedinců ve volném čase. Tyto procesy se uskutečňují prostřednictvím pedagogiky volného času. Pedagogika volného času se zaměřuje především na prostředky pro výchovu a vzdělávání, které napomáhají samostatnému a smysluplnému využívání volného času dětí a mládeže. Především v dětech a mládeži spatřuje ohroženou cílovou skupinu, které pomáhá právě prostřednictvím výchovy a vzdělávání, ať už formálně nebo neformálně. Hlavním důvodem výběru byla především osobní angažovanost na práci s mládeží této věkové skupiny při trénování aktivních sportovců a dlouholeté vlastní zkušenosti z provozování aktivního sportu.

Volný čas a především jeho vhodné využití je pro mládež na druhém stupni základních škol důležitý, a to i pro jejich další vývoj z fyzického a psychologického hlediska. Smysluplné trávení volného času představuje pro každého z nás jinou činnost. Zvláště pak u mladších dětí je potřeba se pozastavit a zaměřit se na to kde, jak a s kým tráví svůj volný čas. V poslední době se trávení volného času dětí a mládeže dostává do stále větší pozornosti rodičů i pedagogů. Hlavním důvodem je i to, že probíhá velmi rychlý nástup technického a technologického pokroku, který velmi intenzivně ovlivňuje děti a mládež.

Cílem teoretické části bakalářské práce je na základě odborné literatury vypracovat ucelený přehled problematiky volného času u dětí a mládeže. Teoretická část zahrnuje celkem tři kapitoly. V první kapitole se zabýváme vztahem zvoleného tématu k sociální pedagogice. Dále se zde věnujeme vysvětlení základních definicí a odborných pojmů z problematiky volnočasových aktivit dětí a mládeže, které byly použity v bakalářské práci. Poslední podkapitola informuje o stavu zvoleného tématu v domácí, zahraniční a cizojazyčné literatuře. Druhá kapitola se blíže zaměřuje na volný čas a výchovu ve volném čase. Třetí kapitola charakterizuje mládež a její vývoj z obecného hlediska, a to z důvodu, že tato cílová skupina byla předmětem empirického zkoumání. Následně rozpracováváme problematiku možných negativních vlivů na děti a mládež v současné moderní době. V závěru kapitoly popisujeme význam pohybu a sportu pro vývoj dětí a mládeže.

Na základě vymezení výzkumného problému jsme zvolili využití kvantitativního výzkumu. Hlavním cílem empirické části bakalářské práce bylo zjišťování informací o tom, jakým způsobem tráví žáci druhého stupně základních škol ve Zlíně svůj volný čas. Jedním ze stěžejních dílčích cílů bylo zjišťování rozdílů ve využití volného času u žáků druhého stupně základních škol ze sportovních a nesportovních tříd. Výzkumné šetření proběhlo převážně v průběhu měsíce dubna 2020. Výzkum byl prováděn prostřednictvím internetového dotazníku na základních školách. Osloveni byli žáci druhého stupně na území města Zlína, a to za pomoci pedagogů ze základních škol. Zpracováním získaných dat od respondentů jsme získali odpovědi na jednotlivé dílčí otázky, které nám pomohly naplnit cíle výzkumu. Pro získání přehlednosti je bakalářská práce doplněna tabulkami a grafy vytvořenými pomocí programu MS Excel.

Závěr bakalářské práce patřil prezentování výsledků výzkumu a doporučením pro praxi, která vyplynula ze zkoumání. Význam našeho zkoumání spatřujeme v tom, že podobné šetření zatím nebylo na školách prováděno, což bylo potvrzeno i ze strany pedagogů.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 K TEORETICKÝM VÝCHODISKŮM A POJMŮM

V rámci zvoleného tématu se zabýváme klíčovými literárními zdroji, které souvisí se zvoleným tématem bakalářské práce a dále vztahem vybraného tématu k sociální pedagogice. V této části se koncentrujeme na vymezení pojmů, se kterými v práci operujeme.

1.1 Stav zkoumaného tématu v literatuře a dokumentech

V následující podkapitole předkládáme klíčové zdroje z domácí literatury. Tyto publikace byly velmi přínosným informačním materiálem pro zpracování teoretické a následně také praktické části bakalářské práce. Dále zde uvádíme přehled použitých zahraničních a cizojazyčných publikací a internetových zdrojů, ze kterých jsme čerpali při vypracování obou částí práce.

Domácí literatura

Pro vysvětlení problematiky volného času a výchovy ve volném čase jsme čerpali především z publikace „**Pedagogické ovlivňování volného času**“ od autorů Hájka, Hofbauera a Pávkové (2008). Monografie se zabývá charakteristikou základních problémů zhodnocování a ovlivňování volného času dětí a mládeže. Příručka „**Pedagogika volného času**“ (Pávková et al., 2002) vymezuje pojmy volný čas a výchova mimo vyučování. Shrnuje jejich historický vývoj, uvádí jejich základní funkce, zvláštnosti pedagogické komunikace, duševní hygieny a učení ve specifických podmínkách volného času. Kniha „**Děti mládež a volný čas**“ vymezuje vývojové trendy a současné možnosti dětí a mládeže ve volném čase (Hofbauer, 2004). Ucelený přehled problematiky, která je předmětem zájmu sociální pedagogiky přináší kniha „**Sociální pedagogika**“ (Procházka, 2012). Z této odborné publikace jsme čerpali formace do kapitoly, která vyjadřuje vztah sociální pedagogiky k vybranému tématu. Stěžejním materiálem pro vypracování kapitoly týkající se významu pohybových aktivit pro mládež byla příručka „**Sportovní příprava dětí**“ (Perič, 2004) a příručka autorů Periče a Březiny (2019) s názvem „**Jak nalézt a rozvíjet sportovní talent: průvodce sportováním u dětí pro rodiče i trenéry**“. Obě knihy se zabývají otázkou pohybové zdatnosti a základních pohybových návyků dětí a mládeže. Klíčovým zdrojem pro zpracování výzkumné části bakalářské práce byla publikace renomovaného českého autora Chrásky (2007) s názvem „**Metody pedagogického výzkumu**“, která přináší základy kvantitativně orientovaného výzkumu

v pedagogice. Objasňuje jeho podstatu a analyzuje ho na jednotlivé fáze, popisuje výhody a nevýhody kvantitativního přístupu k výzkumu.

Zahraniční literatura

Pro zpracování teoretické části jsme vybrali následující publikace. Jedná se o knihu „**I ve mně je lídr**“ (Covey, 2012). Autor se zabývá tím, jak školy a rodiče na celém světě vedou děti k tomu, aby každé z nich bylo výjimečné. Dalším studijním materiálem, ze kterého jsme čerpali informace, je kniha německého autora Schillinga „**Sociální práce. Hlavné směry vývoje sociální pedagogiky a sociální práce**“. (Schilling, 1999). Populárně naučná publikace Dahlkeho (2017), německého lékaře a psychoterapeuta „**Životní krize jako vývojové šance**“ popisuje životní fáze a krize, vývoj osobnosti, sebepoznání a kulturní tradice.

Cizojazyčná literatura

Pokud se jedná o cizojazyčnou literaturu, čerpali jsme informace do teoretické části práce ze dvou naučných publikací a ze dvou internetových zdrojů v anglickém jazyce. První kniha s názvem „**Minimalist Parenting: Enjoy Modern Family Life**“ (Kohn a Dornfest, 2013) nabízí řadu osobních příběhů a rodičovských zkušeností. Ukazuje jim jak se zaměřit na rodinné hodnoty, žít jednoduše a zároveň držet krok s dobou. Druhá kniha nabízí rodičům a členům rodiny osvědčené strategie pro každou situaci, uvádí řadu příkladů a rad, které mohou využít v praxi. K vysvětlení některých odborných pojmů jsme využili internetové stránky „**World Health Organisation**“ (©2020). Pro diskusi nad výsledky výzkumu nám poskytla cenné poznatky internetová publikace „**Children in the Arena of Today's World: Value orientations of children aged 6 – 15**“ (Národní registr výzkumů o dětech a mládeži, ©2020), která je zde dostupná pouze v anglickém jazyce.

1.2 Vztah tématu k sociální pedagogice

Sociální pedagogika je považována za multidisciplinární obor, jehož centrem zkoumání je celá populace. Je chápána jako pomoc lidem všech věkových kategorií a jednotlivcům v rozdílných životních situacích. Nejde však jen o odstraňování negativních společenských a individuálních projevů chování lidí, ale také o posílení pozitivních složek životního stylu. Děje se to právě prostřednictvím výchovy a vzdělávání. Širší pojetí sociální pedagogiky předpokládá celkový přístup k výchovné situaci, k jednotlivcům nebo ke skupinám a k tzv. subjektům výchovy. (Procházka, 2012, s. 67)

Významný představitel sociální pedagogiky Kraus (2001, s. 12) zdůrazňuje její transdisciplinárnost. Sociální pedagogiku vymezuje jako disciplínu, která „*se zaměřuje nejen na problémy patologického charakteru, marginálních skupin, částí populace ohrožených ve svém rozvoji a potencionálně deviantně jednajících, ale především na celou populaci ve smyslu vytváření souladu mezi potřebami jedince a společnosti, na utváření optimálního způsobu života v dané společnosti*“.

Sociální pedagogika vnímá vztah výchovy a prostředí jako důležitou oblast svého zájmu. Sleduje roli prostředí a jeho vliv na výchovnou a socializační situaci. Provádí analýzu toho, jak působí prostředí na jednotlivce, a jakým způsobem se prostředí zapojuje do jeho přetváření. Sociální pedagog nabývá přesvědčení, že člověk není jen pasivním produktem prostředí, ale dokáže do prostředí cílevědomě a záměrně zasahovat. Výchova má své meze a limity, se kterými se musí při realizaci programů nebo projektů počítat. Všechny problémy, které výchova řeší, se často týkají tragických osudů jedinců. Zasahují do citlivých otázek z hlediska zdraví, intervenují do životního stylu rodin. Snahou výchovy je měnit postoje populace k sociálně patologickým jevům. (Procházka, 2012, s. 97)

Schilling nahlíží na sociální pedagogiku jako na disciplínu zabývající se státní a soukromou péčí o děti a mládež, která si klade za cíl ochránit děti a chudobnou mládež před zanedbáním, a to prostřednictvím preventivních nebo výchovných opatření. Vztahuje se nejen na zanedbanost a na abnormální chování, ale i na zachování, případně obnovení normality jedince. (Schilling, 1999, s. 99 - 100)

Sociální pedagogika považuje výchovný význam aktivního trávení volného času v rodině za pozitivní aspekt, který má velký význam při tvorbě životního stylu. Hraje také roli při předcházení rizikových projevů chování. Část mládeže se dostává na tak zvanou „šikmou plochu“ z důvodů akčního vakua ve volném čase. Tato skupina populace má velkou potřebu mimořádných zážitků, ale není schopna je získávat vlastním přičiněním a svojí aktivní činností. Do této skupiny patří sledovači televize, filmů a počítačových her, mládež vyhledávající aktivitu pomocí násilí, drog, alkoholu apod. Řízení volného času a výchovné vlivy v rodině mají důležitou roli při utváření osobnosti jedinců a podporují jejich pozitivní socializaci. (Procházka, 2012, s. 110 - 111)

Se sociální pedagogikou úzce souvisí termín pedagogika volného času, která je jedním z oborů pedagogiky. Nazýváme ji společensko-vědním oborem, vědou o výchově ve volném čase a dále teorií výchovy ve volném čase. Při práci s dětmi a mládeží školního

věku se také používá označení výchova mimo vyučování. (Hájek, Hofbauer a Pávková, 2008, s. 65)

Předmětem zkoumání pedagogiky volného času je volný čas, který tráví určitá skupina populace (děti, mládež, dospělí). Pedagogika volného času se zabývá obsahem, formou a prostředky vzdělávacích aktivit, které vedou ke kultivaci individuálně a společensky prospěšného trávení volného času dětí a mládeže. Dále činností školských aj. zařízení, která zajišťují výchovu ve volném čase, teorií a zkoumáním způsobů, jakými tráví současná mládež volný čas. Posláním pedagogiky volného času má i velkou **preventivní funkci**. V současné společnosti vyspělých států, kde se ve velkém měřítku vyskytuje nežádoucí chování dětí a mládeže (agresivita, delikvence, materialistický životní styl aj.), je velmi důležitá výchova. Snaží se mladým lidem ukázat vhodné formy a náplň trávení jejich volného času. (Průcha, 2000, s. 93 - 94).

Sociální pedagogika se zabývá výchovným působením na rizikové a sociálně znevýhodněné skupiny dětí, mládeže a dospělých. Zároveň se také zaměřuje na výchovu a pomoc rodinám s problémovými dětmi, na mládež ohroženou užíváním drog apod. (Průcha, Mareš, Walterová, 2001, s. 217)

Využívání a ovlivňování volného času žáků je důležitou součástí jejich výchovy a vzdělávání. Jeho realizace ovlivňuje nejen průběh vzdělávání, ale má svoje nezastupitelné místo v komplexním rozvoji každého člověka. Pokud chceme, aby volný čas a volnočasové aktivity dospělého jedince byly příjemnou a plnohodnotnou součástí jeho života, musíme ho v tomto směru zodpovědně vychovávat. (Kačáni a Višňovský, 2005, s. 16)

Ve výchovném působení nalézáme tři dimenze. První dimenzí je, že vždy konáme něco (program, obsah). Druhou dimenzí je, že vždy to dělá někdo s někým (lidé, mezi nimiž existují vztahy). Poslední dimenzí je, že vždy to děláme někde v určitém prostředí (fyzické, psychosociální, institucionální). (Pávková et al., 2002, s. 50)

1.3 K základním pojmům

Objasňováním pojmu **volný čas** se zabývá mnoho odborníků, jejich názory se často prolínají, ale také se do jisté míry odlišují a rozcházejí.

Podle Hofbauera (2004, s. 13) je **volný čas** takový, *kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti*

zachovat a rozvíjet svůj život. Pojem **volnočasové aktivity** zahrnuje společenské, kulturní, a sportovní aktivity, kterým se jednotlivci věnují ve svém volném čase (Haškovcová, 2012, s. 170).

Dle Pávkové et al., (2002, s. 13) je **volný čas** doba, kdy si můžeme své činnosti vybrat svobodně, vykonáváme je rádi a dobrovolně. Pod pojem volný čas zahrnujeme odpočinek, rekreaci, zábavu, zájmové činnosti, zájmové vzdělávání a dobrovolnou společensky prospěšnou činnost. Z hlediska dětí a mládeže do volného času nepatří vyučování a činnosti s ním související. Jedním z cílů výchovy je naučit člověka rozumně využívat volného času, formovat jeho zájmy, podporovat centrální, hluboký a celoživotní zájem.

K předešlému pojmu volný čas neodmyslitelně patří pojem výchova, který je v odborné literatuře vysvětlen jako proces záměrně působící na osobnost jednotlivce, s cílem vedoucím k dosažení pozitivních změn ve vývoji člověka. (Průcha, Walterová a Mareš, 2003, s. 277). S výchovou úzce souvisí **vzdělávání**, jde o proces, který uvědoměle a cílevědomě zprostředkovává aktivní utváření a osvojování vědeckých a technických vědomostí, praktických a intelektuálních dovedností a zkušeností. (Palán, 2002, s. 237)

Jednou z disciplín pedagogiky je **pedagogika volného času**. Zaměřuje se na výchovné a vzdělávací prostředky, které napomáhají autonomnímu a užitečnému využití volného času. (Děti, vedoucí, volný čas, 2004, s. 25). Pávková et al., (2002, s. 37) nahlíží na tento pojem jako na **výchovu mimo vyučování**, která se uskutečňuje mimo povinné výuky, bez bezprostředního vlivu rodiny, s institucionálním zajištěním a probíhá převážně ve volném čase. Plní výchovnou, vzdělávací, zdravotní a sociální funkci. Oproti tomu z hlediska psychologického má volný čas u dětí a mládeže dvě úlohy. Jedná se o bezprostřední naplňování volného času smysluplnými aktivitami rekreačního a výchovně-vzdělávacího charakteru. To zajišťuje **výchova ve volném čase**. Na druhou stranu má **výchova k volnému času** seznamovat jednotlivce s množstvím zájmových aktivit, poskytuje mu orientaci v nich a pomáhá nalézt oblast zájmové činnosti, které mu dávají možnost seberealizace a uspokojení. (Pávková et al., 2002, s. 112 - 133)

Zájmová činnost představuje pěstování a rozvoj určitých sklonů, zájmů a koníčků v zařízeních pro výchovu mimo vyučování a v individuálních činnostech. (Průcha, Walterová a Mareš, 2011, s. 306)

Druhé desetiletí života člověka je označováno jako **adolescence**. Tento termín je odvozen z latinského slova adolescere (dorůstat, dospívat, mohutnět). Někteří autoři se přiklání

k periodizaci, která za adolescenci označuje celé období mezi dětstvím a dospělostí. (Macek, 2003, s. 9)

Termín **pubescence** je vymezen v Pedagogickém slovníku jako věkové období dospívání, u nás je to přibližně od 11 do 15 let jedince. (Průcha, Walterová a Mareš, 2011, s. 193)

Mládí člověka je v odborné literatuře charakterizováno jako období, které je přechodem mezi dětskou závislostí, relativní nezávislostí a svébytností dospělého. Je to období individuálního vývoje, v němž dochází k dotváření předpokladů pro reprodukci. **Mládež** můžeme definovat jako věkovou skupinu, která je dána nějakým překlenovacím obdobím mezi dospělostí a dětstvím. Završuje se v něm fyzický a psychosociální vývoj. (Smolík, 2010, s. 20 - 23)

Pohybová aktivita je fyzická činnost neboli tělesný pohyb, který upevňuje zdraví. Dostatek pohybové aktivity předchází kardiovaskulárním nemocím a redukuje tělesnou hmotnost. Přináší také spoustu psychosociálních výhod. Na pohybovou aktivitu by neměli zapomínat hlavně dospívající jedinci. Doporučuje se jim alespoň 60 minut mírné až intenzivní fyzické aktivity, která může zahrnovat hry, sport, chůze nebo jízda na kole. (World Health Organisation, ©2020)

Hypokineze je chování jednotlivců, které se projevuje nízkým objemem běžných pohybových aktivit v průběhu dne a také deficitem strukturovaných pohybových aktivit. Převažuje u nich sedavý způsob života. (Hendl et al. in Perič a Březina, 2019, s. 15)

Většina zdrojů uvádí, že základním principem **sportu** je to, že se ve většině případů jedná o soutěživou fyzickou aktivitu. Tato aktivita může být organizovaná nebo spontánní. Jejím účelem je využít schopností, udržet nebo vylepšit fyzickou zdatnost. Zároveň by měl sport účastníky i diváky bavit. (Sportovní pravidla, ©2020)

2 VOLNÝ ČAS A VÝCHOVA VE VOLNÉM ČASE

Výraz volný čas v nás obvykle vyvolává velmi příjemné představy svobody pohybu a poklidu. Je to takový čas, kdy se můžeme věnovat činnostem, které máme rádi, které nás naplňují, baví nás a přinášejí nám radost a uvolnění. Existují však činnosti zahrnované do sféry povinností, které vykonat musíme, ať chceme nebo nechceme. Mezi těmito oblastmi neexistuje určitá hranice, protože to, co někdo pocítuje jako povinnost, může být pro druhého zábavou. (Pávková et al., 2002, s. 9)

Volný čas je jednou z částí lidského života, nezahrnuje však čas pracovní, jako je například návštěva školy nebo pracovní proces. Nepatří zde ani tzv. vázaný čas, ve kterém věnujeme náš čas biofyziologickým potřebám člověka, například spánek, jídlo a osobní hygiena. Dále pak chod rodiny, dojíždění za prací a další nutné mimopracovní povinnosti. Volný čas je tedy doba, kdy má člověk k dispozici činnost, která ho seburčuje a sebevytváří:

- odpočinek a zábava;
- rozvoj zájmové sféry;
- zlepšení kvalifikace;
- účast na veřejném životě. (Hájek, Hofbauer a Pávková, 2008, s. 10)

V dnešní době má pojem volný čas již poněkud jiný význam, odvíjí se totiž od sociálně-kulturních faktorů. Volný čas lze rozdělit z pohledu kvantitativního, jako dobu, po kterou se člověk věnuje určitým činnostem, nebo kvalitativního, kdy daný čas prožívá tvůrčím a aktivním způsobem. Z pohledu kvantitativního vymezení jde o zbytkový čas, který vznikne odečtením času, ve kterém se věnujeme škole. Záleží také na jeho množství, a jak tuto mezeru vyplníme. (Kaplánek, 2017, s. 45)

Pokud je dítě členem sportovního týmu, hraje na nějaký hudební nástroj nebo se věnuje jiným zájmovým aktivitám, má obrovskou výhodu. Tato výhoda však platí pouze v tom případě, že jsou tyto aktivity součástí vyrovnaného života, ve kterém mají děti dostatek prostoru na hraní, odpočinek, přemýšlení, pěstování rodinné soudržnosti apod. Pokud je rozvrh dítěte přeplněn aktivitami, hrozí, že dítě nedostane šanci poznat své skutečné zájmy, společnost ani samo sebe. Je omezena jeho schopnost navazovat a budovat si vztahy. Prohlubování přátelství vyžaduje čas a prostor pro vzájemné poznání. (Kohn & Dornfest, 2013, s. 215)

2.1 Způsob trávení volného času

Způsob trávení volného času u dětí a mládeže má své zvláštnosti. Většinou se liší od volného času dospělých rozsahem, obsahem, mírou samostatnosti a závislosti nebo nezbytností pedagogického ovlivňování. Děti mají často více volného času než dospělí a neumí jej vhodně vyplnit. Najdou se mezi nimi i děti, které naopak trpí nedostatkem volného času. Obsah volného času se odvíjí od věkových a individuálních zvláštností jedince, tudíž jsou aktivity dětí většinou pestřejší než u aktivit dospělých. Věk dítěte nebo jeho psychická i fyzická vyspělost je zase důležitou součástí pro určení míry samostatnosti. (Hájek, Hofbauer a Pávková, 2008, s. 66 - 67)

Děti tráví svůj volný čas v různém prostředí. Je možné, že svůj volný čas tráví například ve škole, doma, v různých společenských či sportovních organizacích, institucích či klubech. Existují však děti, které svůj volný čas tráví na ulici, bez cíle, patřičného dohledu a dokonce i zájmu dospělé osoby. Jen se tak potulují po veřejných prostranstvích. Touto situací je ohrožena výchova a často i bezpečnost dětí, a to hlavně u těch menších, které žijí ve velkých městech (Pávková et al., 2002, s. 14).

Volným časem rozumíme veličinu, která je chápána jako typický znak, hlavně pro svobodu každého jedince. Má hodnotu pouze ve vztahu k pracovním i mimopracovním činnostem, které jedinec provádí nejen v rodině, ale i v širokém prostředí společnosti. Volný čas chápeme jako hodnotu tehdy, když prospívá člověku a upevňuje jeho osobní kvality. U dítěte volí náplň volného času především ti, kteří o něj v daný moment pečují z pohledu materiálního a duchovního. Matky se většinou starají, aby se děti za pomoci her dobře bavili, ale zároveň se u nich rozvíjelo učení. Otcové se starají o pestrost rozmanitých činností, zvládnutelných vzhledem k jejich věku a úrovni dovedností. V pozdějším věku děti přebírá odpovědnost za jejich volný čas převážně učitel, který aktivizuje dítě nejen ve třídě, ale i doma za pomoci domácích úkolů. U dětí tak postupně vznikají zájmy, které se snaží samo zrealizovat v čase, který mu zbývá po splnění všech povinností. (Spousta et al., 1996, s. 12)

2.2 Činitelé ovlivňující volný čas

Individualita a osobnost člověka se utváří v průběhu ontogenetického vývoje s přítomností rozdílných činitelů. Některé předpoklady si dítě přináší již při svém narození. Nazýváme je vrozenými předpoklady neboli vlohami. Buď je mohou zdědit po svých předcích, nebo se

získávají v průběhu prenatálního vývoje. Vlivy prostředí začínají na dítě působit již v okamžiku početí, tím ho postupně formují. Záměrné a cílevědomé působení na dítě označujeme za výchovu. Ve výchově chceme docílit takových rysů osobnosti, které jsou z pohledu společnosti kladné a žádoucí. Významným činitelem při výchově je role **rodiny**. Rodina je primární sociální skupinou s bohatými a intimními citovými vazbami. Po rodině pak následují a zároveň ji doplňují **předškolní a školní zařízení**. Mimo vyučování se na výchově dětí podílejí společně s rodinou **instituce** pro výchovu mimo vyučování. V období adolescence působí na jedince i **vrstevnické skupiny**. Můžeme je najít uvnitř nějaké instituce, nebo vznikají zcela spontánně. Být členem takové skupiny může určitým způsobem ovlivňovat náplň volného času jedince. Existují zde i skupiny, které mají negativní dopad na jedince a svým nepříznivým prostředím mohou vyvolat řadu jevů sociální patologie. Obecně je však členství ve vrstevnické skupině důležitým faktorem zdravého vývoje dítěte. Za dalšího činitele ovlivňující volný čas mládeže považujeme působení **hromadných sdělovacích prostředků a informační technologie**. Všechny tyto faktory se navzájem prolínají, doplňují a ovlivňují. (Pávková et al., 2002, s. 34)

2.3 Formy aktivit volného času

Aktuální vývoj volnočasových aktivit mládeže je spíše negativní. U dětí se objevuje ve větší míře pasivita, průměrnost a nenáročnost aktivit. Snižuje se i frekvence těchto aktivit. Objevuje se pouze jedna aktivita, která má každodenní frekvenci, a tou je sledování televize. Mezi týdenní aktivity se řadí setkávání s přáteli, poslech hudby a nic nedělání. (MŠMT, ©2002, s. 6)

Vedením mládeže k organizovaným činnostem směřuje k zaplňování vzniklého prostoru, který se jim naskytl. Tyto aktivity by měli rozvíjet jejich osobnost a usměrnit jejich chování. Jelikož víme, že je člověk společenskou bytostí, proto tyto aktivity nejvíce probíhají ve skupinách. Tyto skupiny mohou být formální, které jsou ukotveny pevnou organizační strukturou (např. kroužky, oddíly, soubory, nebo kluby). Opakem jsou skupiny neformální. Mohou to být volná sdružení, fankluby a jiné. Skupiny pod odborným vedením přináší nejen pozitivní výsledky ale i uspokojení z dosažených úspěchů. (Pávková et al., 2002, s. 163)

Jednou z forem aktivit volného času je **aktivní využívání volného času**. Hodnotným vyplněním volného času nevyřešíme všechny problémy, ale je jednou z možností. Když má dítě rozmanitou nabídku aktivit, je zde vysoká šance úspěšnosti u jedné z těchto aktivit.

Zmenšuje se i výskyt nežádoucích jevů. Aktivní využívání volného času a odpočinku má svá pravidla a musí splňovat určité funkce. Jednou z hlavních funkcí je aktivní zapojení a přístup mládeže k dané aktivitě. Další formou je **pasivní využívání volného času**. Nežádoucí jevy u dětí a mládeže jsou podmíněny různými činiteli. Může to být rodina, osobnostní vliv nebo vliv subkultury a společnosti. Do skupiny dětí a mládeže se zvýšeným rizikem výskytu společensky nežádoucích jevů patří především mládež, která bloudí po ulici a nemá co dělat, vyhledává dramatické a dobrodružné aktivity spojené s násilím nebo kriminalitou. Mohou zde patřit i chroničtí sledovači televize a počítače. (MŠMT, ©2002, s. 6 - 12)

2.4 Výchova ve volném čase

Snaha a potřeba cíleně ovlivňovat prostřednictvím pedagogiky volný čas dětí a mládeže vedla k tomu, že se v jednotlivých zemích a postupně v celé Evropě začala uplatňovat nová terminologie. Především šlo o koncepci a pojem **výchova mimotřídní**, jedná se o aktivity, které realizuje škola mimo školní výuku. **Výchova mimoškolní** označuje činnosti, které se uskutečňují mimo školu, například ve volnočasových zařízeních. Toto pojetí bylo v šedesátých letech minulého století nahrazeno správnějším pojmem **výchova mimo vyučování**. Na přelomu devadesátých let 20. století začal být rozsah, dosah a význam volného času pro výchovu a život analyzován. A následně využíván právě vznikající **pedagogikou volného času** a příbuznými obory, např. pedagogikou zážitků. Počátkem devadesátých let 20. století se oba termíny používaly souběžně. V posledních desetiletích se převážně v dokumentech a v praxi u evropských institucí začaly objevovat nové pojmy:

- výchova **formální** (aktivity uskutečňované ve školách a vzdělávacích zařízeních, zajišťuje je stát, jsou věkově odstupňovány);
- výchova **neformální** (cílené a strukturované aktivity, které probíhají mimo formální výchovný systém);
- výchova **informální** (jedná se o každodenní získávání vědomostí a rozvoj osobnosti bez institucionálního začlenění). (Hofbauer, 2004, s. 17 - 19)

Volný čas souvisí s výchovou ve volném čase, což se dá vyjádřit trojím způsobem. **Výchova pro volný čas** klade důraz na cílové zaměření pro tuto oblast výchovy. Její podstatou je tvorba, rozvoj a kultivace schopností, dovedností, motivování a kompetencí pro plnohodnotné využití volného času. Druhým termínem je **výchova ve volném čase**, který bere na zřetel specifické podmínky výchovy. Patří k výchovnému působení v té části

života lidí, o které si mohou relativně sami svobodně rozhodovat. Termín **výchova volným časem** značí aktivity ve volném čase, dané instituce, aplikované metody a formy jako nástroje výchovy. Tyto tři druhy vyjádření vztahu mezi procesem výchovy a volným časem se liší podle toho, jestli klademe důraz na výchovné cíle, podmínky výchovy či prostředky výchovy. Dalším termínem, který se v současnosti často používá, je pojem **výchova mimo vyučování**. Velký počet odborníků má proti jeho využívání námitky, především kvůli negativnímu vymezení oblasti výchovného působení. Tento termín však velmi dobře vystihuje vše, co souvisí s výchovou dětí v období docházky na základní a střední školy po konci vyučování. Tato výchova je vymezena následovně:

- *probíhá mimo povinné vyučování;*
- *probíhá převážně ve volném čase;*
- *probíhá mimo bezprostřední vliv rodiny;*
- *je institucionálně zajištěna.* (Hájek, Hofbauer a Pávková, 2008, s. 67 - 68)

Funkce výchovy ve volném čase

Tyto funkce vymezuje několik autorů. Řadíme zde i francouzského sociologa volného času Sua, který uvádí čtyři základní funkce. **Psychosociologická** slouží k uvolnění, zábavě a rozvoji. **Sociální funkce** k socializaci, nebo k symbolické příslušnosti sociální skupiny. Další funkce je **ekonomická**, ta by měla mít pozitivní vliv na uplatnění člověka v profesní činnosti, patří sem i výdaje vynakládané na aktivity volného času. V neposlední řadě pak funkce **terapeutická**. (Sue in Hofbauer, 2004, s. 14)

Většina autorů při sestavování definic uvádí následující funkce: **odpočinek, zábava a rozvoj osobnosti**. Odpočinek vyrovnává únavu, která vznikla při práci. Jde tedy o regeneraci pracovní síly. Řadí sem například kino, divadlo, hry ale i pasivní odpočinek. Někteří autoři sem zařazují sport nebo práci jako koníček. Zábava je přerušením monotónnosti v režimu dne každého člověka. Je spojená s novými zážitky a neobvyklou činností. Zařazují sem hry a činnosti, které přerušují jednotvárnost dne nebo týdne. Může to být například sport, čtení knih nebo sledování televize. Rozvoj osobnosti je funkcí z hlediska pedagogického i společenského tou nejdůležitější. Ve volném čase by měly činnosti rozvíjet osobnost po duševní stránce, tělesné i sociální. Patří sem především zvyšování kvalifikace, vzdělávání, zájmové činnosti a účast na veřejném i společenském životě. (Čáp in Kavanová a Chudý, 2005, s. 12-13)

Podle Pávkové (2014, s. 14) mezi základní funkce patří:

- **výchovně-vzdělávací;**
- **zdravotní;**
- **sociální;**
- **preventivní.**

Aktivity se ve volném čase vzájemně prolínají, doplňují a podporují. Někdy fungují více v oblasti odpočinku, jindy zase ve funkci zábavy nebo rozvoji osobnosti. Měly by být různorodé, zábavné, dynamické a bohaté. Měla by je doprovázet dobrá nálada. (Kavanová a Chudý, 2005, s. 16)

Cíle a obsah výchovy ve volném čase

Cílevědomost je jedním ze základních znaků výchovy. Pedagog má za úkol si v každé fázi výchovného působení stanovit přiměřené cíle. Zvolí si prostředky, které mu mohou pomoci k dosažení cíle, a sám se v průběhu svého snažení hodnotí. Výchovné cíle mají různé míry hodnocení. Dílčí cíle můžeme formulovat podle různých hledisek. Konkrétním případem je věk vychovávaných, druh výchovné instituce, druh činnosti, ale také pohled pedagoga nebo účastníka. Tato výchova má své **specifické obecné i dílčí výchovné cíle**. Mezi obecné cíle výchovy ve volném čase řadíme hospodaření s volným časem. Naučit jedince jak ho rozumně využívat a oceňovat jako významnou hodnotu. Dílčí cíle pak můžeme odvodit z těchto obecně formulovaných cílů. Například naučit vychovávaného odpočívat, relaxovat, rozvíjet jeho zájmy, naučit ho uspořádat režim dne, vést ho ke zdravému životnímu stylu atd. Jednotlivé oblasti zájmové činnosti mají své zvláštní cíle. (Hájek, Hofbauer a Pávková, 2008, s. 72 - 73)

Výchovu jedince lze chápat ve dvou rovinách a z dvou pohledů. V rovině záměrné a nezáměrné a z pohledu vychovávaného a vychovatele. Vychovávat znamená působit na člověka v různých směrech, v různých časových horizontech, v různém prostředí a v různém věku. Cílem je harmonicky rozvíjet a kultivovat činnost, aby vychovávaný dosáhl svého životního cíle. Může to být rozvoj tělesných, citových a sociálních schopností. Výchovný cíl chápeme jako představu toho, čeho chceme dosáhnout ve výchovně-vzdělávacím procesu. Při projektování cíle musíme brát v potaz aplikaci teoretických a praktických vědomostí, které jsou reflektovány dobou a společností, její dynamikou a skladbou. Důležitou roli hraje i perspektiva do budoucnosti, cíl tedy musí

sledovat nejen současnost, ale i požadavky do budoucnosti. (Kavanová a Chudý, 2005, s. 20 - 21)

Vhodný cíl výchovy by měl splňovat **orientační** a **anticipační funkce**. Dobře vymezené cíle výchovy poskytují vychovatelům i vychovávaným správnou pedagogickou orientaci a pedagogický směr. Předvídají pedagogické možnosti a projektují výchovně-vzdělávací výsledky. Dále je to **motivační** a **stimulační funkce**. Cíle výchovy jsou kultivací a gradací životních cílů. Podněcují zdravou nespokojenost s dosaženou úrovní a orientují pozornost vychovatelů i vychovávaných k dosahování vytyčených perspektiv. Další funkcí je **realizační** funkce. Správně zvolené cíle pomáhají měnit pedagogické představy na skutečnost. Čím přesnější je projekt výchovně-vzdělávacích výsledků, tím jednodušší, kvalitnější a efektivnější může být úsilí o jeho realizaci. Účinnější je i zabezpečování dosahovaných výsledků. Jako poslední je funkce **regulační**. Stálá konfrontace průběžných a cílových údajů dovoluje permanentní korekci i komplexní účinné řízení celého pedagogického procesu. Jasně a jednoznačné cíle výchovy i sebevýchovy jsou předpokladem pedagogické kontroly a objektivnější diagnostiky výchovně-vzdělávacích výsledků. (Blížkovský in Kavanová a Chudý, 2005, s. 21)

Tak jako každá cílevědomá činnost, má i výchova dětí a mládeže ve volném čase svůj obsah. Tvoří ho celý komplex různých aktivit založených na principu dobrovolnosti. Tyto aktivity nemůžeme striktně oddělovat, jelikož se vzájemně obsahově prolínají a doplňují. Společně tak přispívají k realizaci všeobecného výchovného cíle, kterým je komplexně rozvinutá, samostatná a sociálně zodpovědná osobnost, schopná kromě jiného i racionálně využívat svůj volný čas. Do obsahu výchovy ve volném čase můžeme zařadit činnosti jako:

- **zájmové činnosti** (z hlediska jejich obsahového zaměření se dělí na zájmové činnosti společenskovední, přírodovědní, technické, umělecké a tělovýchovné);
- **odpočinkové a regenerační činnosti** (neznamenají „nic nedělání“, ale jde o aktivity směřující k odstranění stavů psychické i fyzické únavy, která je produktem zátěže vyplývající z plnění si povinností);
- **společensky prospěšné aktivity** (velmi cenné jsou z tohoto hlediska aktivity vyjadřující sociální a lidskou solidaritu s ostatními, např. charitativní činnost nebo dobrovolnické aktivity);
- **aktivity podporující sebevzdělávání a sebevýchovu** (v rámci těchto aktivit získávají velké množství vědomostí, zručností a návyků, s kterými by

v podmínkách svého přirozeného rodinného nebo školního prostředí přišli do kontaktu jen okrajově nebo vůbec). (Kačáni a Višňovský, 2005, s. 13 - 15)

Legislativní vymezení institucí pro výchovu ve volném čase

Podle ustanovení školského zákona (jedná se o zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání) jsou do školských zařízení pro zájmové vzdělávání dětí a mládeže (vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání (zahrnuta střediska volného času (domy dětí a mládeže a stanice zájmových činností), školní družiny a školní kluby. Mezi ubytovací a výchovná zařízení (vyhláška č. 108/2005 Sb., o školských, výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních, ve znění pozdějších předpisů) patří domovy mládeže, internáty a školy v přírodě. Zvláštní oblastí jsou provozovatelé táborů a jiných činností, protože volnočasové aktivity a práce s dětmi a mládeží podle zákona č. 695/2004 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), a podle nařízení vlády č. 469/2000 Sb., kterým se stanoví obsahové náplně živností ve znění nařízení vlády č. 491/2004 Sb., nejsou vázanými činnostmi a není zde požadována odborná způsobilost osob. (Hájek, Hofbauer a Pávková., 2008, s. 141 - 152)

Instituce pro výchovu mimo vyučování a ve volném čase

Výchova ve volném čase může probíhat v rámci určitých institucí (zařízení, sdružení apod.). **Školní družiny a kluby** jsou základní formou pro výchovu mimo vyučování. Pečují o děti zaměstnaných rodičů během školního roku, v případě potřeby i v průběhu prázdnin. Mezi **střediska pro volný čas dětí a mládeže** patří domy dětí a mládeže a stanice zájmových činností. Zřizují se ze zákona o školských zařízeních a jsou určeny k naplňování rekreačních a výchovně-vzdělávacích funkcí. **Domovy mládeže** jsou školská zařízení, která poskytují kvalifikované výchovné působení, ubytování a stravování. Základním a významným činitelem ve výchově, vývoji, formování názorů, postojů a utváření hodnotové orientace je rodina. Rodinám, které záměrně či nezáměrně, nebo negativně působí na dítě, nabízí pomoc a podporu různé instituce a služby. Jedná se o **preventivní výchovnou péči, ústavní a ochrannou výchovu**. (Pávková et al., 2002, s. 112 - 133)

2.5 Zájmová činnost

Zájmová činnost je důležitým faktorem pro výchovu ve volném čase. Zájem můžeme charakterizovat jako osobní vlastnost, která je vyjádřena vztahem k předmětům a jevům,

kteří si člověk osvojuje se zvláštním významem. Sám vzbuzuje snahu po získávání, poznání, ovládnání nebo porozumění. Tuto osobní vlastnost promítá do své činnosti a vykonává ji s požitkem. (Kavanová a Chudý, 2005, s. 31)

Mladí lidé a děti realizují své aktivity ve volném čase sami nebo se účastní takových aktivit, které v jejich zájmu a s jejich účastí připravují dospělí, ti musí citlivě reagovat na vývoj společnosti, na požadavky výchovy mládeže, na jejich přání a na podmínky jejich života ve volném čase. (Hájek, Hofbauer a Pávková, 2008, s. 26)

Většina zájmových koníčků, se kterými teenageři začínají v pubertě, vyžaduje od nich řád a trpělivost. V období dospívání, které je plné bouřlivých změn, může vhodně vybraný koníček teenagerům poskytnout určitou jistotu. Přináší jim to bezpečný pocit, že jsou součástí něčeho, přičemž nemusí mluvit o věcech, které pokládají za citlivé. (Hiness & Baverstock, 2014, s. 202)

Organizační formy zájmových činností

Školská zařízení zájmového vzdělávání a ostatní subjekty nabízí zájmovou činnost pro naplnění volného času dětí a mládeže. Může být pravidelná (zájmové útvary) nebo příležitostná (exkurze, vycházky, soutěže aj). Tato zařízení umožňují skupinovou činnost v zájmových útvarech (kroužky, soubory, kluby, oddíly), nebo utváří podmínky pro individuální uspokojování zájmů dětí a mládeže. Některé činnosti se dají realizovat hromadnou formou (festivaly, slavnosti, sportovní akce). Organizační formy zájmových činností se dělí dle různých hledisek. Například podle stupně organizovanosti. Děti jsou organizovány v útvarech s přímým vedením pedagoga (zájmové útvary), nebo se zabývají spontánními činnostmi. V tomto případě zařízení nabízí pouze podmínky a prostředí (herny, internetové kavárny, volně přístupná sportoviště a jiné). Řízená zájmová činnost probíhá ve formálně stanovených skupinách, individuálně a může mít i podobu výuky. Pravidelná zájmová činnost probíhá v následujících zájmových útvarech:

- kroužek (malý zájmový útvar, který se zaměřuje na život v něm);
- soubor (zájmový útvar s činností směřující k veřejné produkci výsledku činnosti);
- klub (útvar s volnou organizační strukturou);
- oddíl (součást většího organizačního celku s charakterem kroužku);
- kurz (má vymezenou délku trvání, většinou kratší než jeden rok, svou činností směřuje k osvojení určitých vědomostí a dovedností). (Hájek, Hofbauer a Pávková, 2008, s. 168 - 169)

O sdružování dětí a mládeže ve volném čase pečují také sdružení. Tato sdružení si podle svého zaměření kladou různé cíle. Tyto cíle mají vzdělávací, výchovný nebo rekreační charakter. Konkrétně se jedná o sdružení dětí a mládeže (např. tělovýchovné a sportovní organizace, Červený kříž, hasiči, ochránci přírody, rybáři, skautská organizace Junák, Pionýr, Česká tábornická unie, Duha, Hnutí Brontosaurus, občanská sdružení pracující s mládeží, organizace církví a náboženských společností). (Pávková et al., 2002, s. 141 - 146)

3 MLÁDEŽ A VÝZNAM POHYBOVÉ AKTIVITY

Současná mládež a děti jsou tou nejslibnější a velmi nadějnou generací, která kdy na světě žila. Jde o generaci, která se nachází na nejvyšším stupni pyramidy věků. Zároveň je na hranici dvou významných cest. V prvním případě jde o širší cestu, která může vést k průměrnosti mysli a charakteru, k úpadku a rozkladu společnosti. Druhá méně proslapaná cesta směřuje vzhůru k vrcholům neomezených lidských možností a k nadějším lidstva. Mohlo by se po ní ubírat každé dítě, pokud mu někdo ukáže správný směr kam se vydat. Kde jinde se může dítě naučit kráčet touto cestou, když ne doma nebo ve škole. (Covey, 2012, s. 19 - 20)

Adolescence neboli dospívání je důležitým a z hlediska subjektivity zajímavým obdobím života. Mladý člověk si začíná zřetelně uvědomovat svoji intenzitu prožitků, svoje myšlení a zároveň i to, jak komunikuje s druhými. Uvědomuje si své emocionální prožitky, potřeby a přání. Mění se společenské hodnoty, životní styl, morální a sociální normy a současné generace adolescentů se liší od předchozích. Jejich zkušenost se obtížně srovnává s pocity rodičů a prarodičů v jejich věku. (Macek, 2003, s. 7)

3.1 Mládež a její vývoj

Mládí je fází života, ve které probíhají významné biologické, psychické a sociální změny. Na mladé se nahlíží jako na příslušníky sociodemografické skupiny mládeže s generačními odlišnostmi v kultuře. Adolescenti řeší problémy svojí identity, hledání vlastního „já“. Převažuje zde individualizace, snaha o autonomii, interpretace hodnot a norem, tvorba vztahů nezávislých na dospělých. Uvědomování sebe sama se mění na sebeurčení. Socializaci mládí, především dospívání, určuje na jedné straně absolvování vzdělávání a adaptace na první povolání a na straně druhé včleňování se do světa dospělých pomocí kultur mládeže. (Havlík a Kořa, 2002, s. 55 - 56)

Nejen u dětí a mládeže rozlišujeme **kalendářní věk**, který je dán datem narození. Dále **biologický věk**, který je dán konkrétním stupněm biologického vývoje organismu. Vymezujeme také **sportovní věk**. Jedná se o dobu, po kterou se jedinci věnují sportovní přípravě. Hraje určitou roli při posuzování výkonnosti dětí. (Perič a Březina, 2019, s. 61)

Starší školní věk je obdobím přechodu od dětství k dospělosti. Provází ho značné biologické a psychické změny. Tato fáze života má velmi nerovnoměrný vývoj. Konkrétně se jedná o vývoj tělesný, psychický a sociální. Kromě těchto procesů lze toto období

rozdělit ještě do dvou jiných fází. První nazýváme prepubescence, objevuje se přibližně kolem třináctého roku a často je doprovázena bouřlivým obdobím. Druhou poněkud klidnější fází je puberta, která následuje hned po prepubescenci. Měla by končit kolem patnáctého roku dítěte. (Perič, 2004, s. 29)

V průběhu **tělesného vývoje** se výška mění s váhou více než v kterémkoliv věkovém období. Růst organismu je nerovnoměrný a předbíhá proto vývoj vnitřních orgánů. Probíhají složité procesy a fyziologické pochody, dochází k rychlému upevňování podmíněných reflexů. Nervový systém je plastický, probíhá výrazný rozvoj hormonální činnosti. Během **psychického vývoje ovlivňuje** hormonální aktivita emoční vztahy a projevy dětí k sobě, ke druhému pohlaví a ke svému okolí. Objevují se znaky logického a abstraktního myšlení, rozvíjí se paměť a výdrž delšího soustředění. **Pohybový vývoj** je nerovnoměrný a značně ovlivňuje pohybové možnosti. Tělesná výkonnost nedosahuje maxima, schopnost přizpůsobení je dobrá. Vývoj pokračuje a osifikace kostí klade limity výkonnosti. Z pohledu motorického vývoje je začátek první fáze tohoto období považován za vrchol ve všeobecném vývoji. Na vysoké úrovni je schopnost předvídání pohybů u sebe i u ostatních. Příznačné je rychlé chápání a schopnost učit se novým dovednostem, přizpůsobivost ke změnám. **Sociální vývoj** se vyznačuje změnami organismu, které vedou k nové sociální situaci. Projevuje pocit odlišnosti od vrstevníků, uzavírání se do sebe, větší všímání si sebe, vyhýbání se sociálním kontaktům. Může docházet až k agresivnímu a opozičnímu chování vůči ostatním. V dalším období se prohlubuje oblast citů, emocí, jsou citlivější, vnímavější a tvoří se vztahy k opačnému pohlaví. Začíná probíhat účast na společenském životě. (Perič a Březina, 2019, s. 55 - 60)

3.2 Moderní doba a její riziko pro vývoj dětí a mládeže

Mladí lidé byli v archaických kulturách schopni po tělesné i duševní stránce „vylézt z hnízda rodičů“ hned při dovršení puberty. V současné době již tato skutečnost většinou neplatí. Dnešní mladí lidé mají před svými předchůdci v něčem náskok, ale v něčem jsou zase pozadu. Rostoucí tělesná vyspělost se stále zrychluje a naopak se souběžně zpomaluje duševní vývoj. Moderní mládež dosahuje puberty mnohem dříve než kdykoliv předtím, upadá však po duševní stránce. Jako příčinu prvního jevu uvádí vědci fakt, že mládež se lépe stravuje, především z hlediska příjmů bílkovin a vitamínů. O urychleném fyzickém a tělesném vývoji rozhoduje tedy strava a za zpomalení psychického vývoje může horší duševní potrava. Duše mladých jsou tedy většinou odkázány na „rychlé občerstvení“, které

postačuje k přežití, nikoliv však k životu. Z toho vyplývají logické důsledky, kterým je vývojové zaostávání. Ovšem ani přežití není v dnešní době samozřejmost, protože velký počet sebevražd páchají ve společnostech s nízkou kulturou právě mladí lidé. (Dahlke, 2017, s. 115)

Dnešní děti a mládež se mohou setkat s takovými typy rizik, které generace před nimi neznaly (například existence a náročnost virtuálního světa, nároky na výkony, nezaměstnatelnost absolventů apod.). Zdá se, že rizik, se kterými se musí mladí a děti vypořádat je mnoho. V období pubescence vystávají především problémové chování spojené s vrstevnickou partou, útěky z domu, záškoláctví, lhaní, pití alkoholu, užívání návykových látek a kouření, problémy v rodině a problémy související s vlastní identitou. Ne všem se mohou vyhnout nebo vlastními silami vypořádat. Druhý rozměr rizika jsou příležitosti, které mají dnešní děti mnohem větší než jejich předchůdci (vzdělávání, cestování, komunikace). (Čech, 2017, s. 28)

Nejvíce se podílí na špatném zdravotním stavu mládeže hlavně rizikové chování, které se často přibližuje až k sociálně-patologickému. Jedná se o zneužívání alkoholových a nealkoholových drog, o promiskuitní chování, nevhodné stravování. Příčinou toho všeho je přímá a nepřímá reklama. Reklama negativně ovlivňuje mládež propagováním produktů ohrožujících zdraví mládeže, která si teprve svůj životní styl vytváří a osvojuje. (Národní registr výzkumu o dětech a mládeži, ©2020)

V dnešní společnosti se objevuje vysoká míra **hypokineze**, to znamená pohybové nedostatečnosti. Pohyb by měl být hlavně pro mládež nedílnou součástí života. Působí na náš zdravotní stav v oblasti tělesné i duševní. Pohyb ovlivňuje především náš životní styl Jeho absence má na naše zdraví negativní dopad v mnoha směrech. Pohybové nedostatky se stávají významnou příčinou civilizačních chorob. Pod tímto odborným názvem chápeme choroby, které jsou způsobeny blahobytem. Svůj podíl má také konzumace vysokoenergetických potravin nebo sedavý způsob života. Psychická zátěž je také jedním z hlavních vlivů, dále sem řadíme například nedostatek spánku, kouření a konzumaci dalších návykových látek. Odborníci rozlišují dva typy hypokineze, první je primární, kterou vyvolávají vrozené a získané vady, nemoci nebo úrazy. Druhou je hypokineze sekundární, jež nemá žádné zdůvodnění z hlediska fyziologického, anatomického nebo zdravotního. Tento typ neaktivity způsobuje více než 2 000 000 úmrtí ročně v celosvětovém měřítku. (Perič a Březina, 2019, s. 14 - 15)

3.3 Sportovní aktivity a jejich vliv na zdraví a vývoj dětí a mládeže

Sportování dětí a mládeže je běžné slovní spojení, které označuje konkrétní činnosti nejmladší generace. Můžeme v něm vidět hry, které děti hrají před domem nebo na hřišti. Patří sem také hodiny tělesné výchovy ve škole. Tento termín chápeme také jako důležitý zdravotní aspekt, neodmyslitelný pro harmonický vývoj dítěte. Řadíme ho také k základním aktivitám volného času, které mohou pomáhat při prevenci negativních sociálních jevů. (Perič, 2004, s. 1)

Provozování sportovních aktivit není pouze cesta pro zvyšování výkonnosti a příprav na soutěže. Je to dlouhodobá a hodně složitá výchovná činnost, kterou společně vykonávají trenéři, vedoucí a rodiče. Na konci této cesty by měl stát člověk, kterého sport obohatilo vzpomínky na krásné dětství, plné kamarádů, zážitků, zábavy a k nim se přidají i vzpomínky na úspěchy a možná i neúspěchy. Takový člověk by měl znát a respektovat určitá pravidla, která se ve sportu souhrnně nazývají „fair play“ a tvoří mravní kodex výchovy ve sportu. (Perič, 2004, s. 1)

Současný životní styl vyžaduje účast mládeže na sportovních aktivitách. Druhy těchto aktivit se stále zvyšují zároveň s počtem mládeže, která se na nich podílí. Přináší to velkou odpovědnost rodičům, pedagogům a lékařům. Správná volba sportu patří k základním procesům sportování mládeže. Tato volba vychází ze dvou aspektů, které se zdánlivě kryjí, ale ve skutečnosti se odlišují. Jedním faktorem je přirozený zájem a druhým přirozená potřeba pohybové aktivity u každého dítěte. Optimální využití volného času představuje pro děti pestrý a střídaný pohyb, který zasahuje obecně do procesu výchovy, ale při výběru sportovních talentů hraje minimální roli. V praxi se setkáváme se dvěma principy výběru dětí pro druh sportu. V prvním se hledá vhodné dítě pro určitý sport. Odráží to zájem organizací a sportovních klubů o výběr talentovaných jedinců. Z druhého pohledu probíhá opačná forma výběru. Hledá se vhodná pohybová aktivita pro určitého jedince. Správný výběr je předpokladem pro růst sportovní výkonnosti, aktivního zdraví. Nesprávný výběr tuto roli nesplní a může se následně projevit jako faktor patologického vývoje, celkového zdravotního a výkonnostního stavu. (Kučera et al., 2011, s. 81 - 82)

U dětí a mládeže je pohybová aktivita prostředkem k zajištění **zdravého tělesného vývoje**. Kladně působí na vývoj pohybového ústrojí. Působí na zvyšování svalové hmoty a její výkonnost, posiluje kostru a šlachy těla, brání špatnému držení těla. Pohybová aktivita má také významný **psychoregulační** a **socializační efekt**. Psychoregulační efekt má význam

při tlumení mentální zátěže člověka. Zvyšuje toleranci ke stresu, přetížení nervového systému a depresi. Socializační efekt přináší zejména pocit pohody a spokojenosti. Přináší možnost seberealizace a navazování nových mezilidských vztahů. Pohybová aktivita přispívá svými složkami ke zdravému životnímu stylu. (MŠMT, 2002, s. 15)

Tělovýchova spolu se sportem mají velký podíl na rozvoji fyzické zdatnosti. Na mládež působí nejen po stránce fyzické, ale i psychické. Hraje významnou roli při sebepoznávání, při výchově k toleranci a smyslu pro fair play. Také posiluje jejich psychickou odolnost vůči stresu. (Hájek, Hofbauer a Pávková., 2008, s. 168)

K fyzické zdatnosti a psychické odolnosti přispívají zájmové činnosti, jako je tělovýchova, sport a turistika. Pravidelné provozování těchto činností pomáhá řešit problém snižující se tělesné zdatnosti mladých. Zdravý vývoj je podmíněn přiměřenou pohybovou aktivitou. Pokud mají děti možnost poznávat různé druhy sportu, mají tak podnět k jejich aktivnímu provozování. Ve velké míře to přispívá k tomu, že se pohyb stane nezbytnou potřebou i v jejich dospělosti. (Pávková et al., 2002, s. 97)

Z pohledu zdravotního je oblast tělovýchovy pro děti velmi potřebná a zároveň přitažlivá. Veškerá sportovní činnost by měla být všestranná a zaměřená na vybrané prvky z atletiky, gymnastiky, sportovních her a turistiky. Podle místních podmínek by se dále měla orientovat na plavání, bruslení, lyžování aj. Významné a populární jsou i netradiční sporty, například frisbee, aikido, lakros, florbal, squash aj. Důraz je také kladen na činnosti, které se mohou provozovat v přírodě. Právě těmto kritériím vyhovuje turistika, která poskytuje možnosti k plnění specifických úkolů všech výchovných složek. Určité činnosti je možné vykonávat za spolupráce se zájmovými a sportovními organizacemi, občanskými sdruženími apod. (Pávková et al., 2002, s. 96 - 97)

Charakteristickým jevem v chování u dospívající mládeže, která se pravidelně věnuje výkonnostnímu sportu, je fakt, že prožívání fyziologických změn v období puberty není tak dynamické. Vysvětluje se to zaměřením jedince na sportovní činnost, která je bohatá na prožitky. Omezuje se tak tvorba prostoru, kterou mají ti pubescenti, kteří nejsou zaujati žádnou aktivitou a věnují se sebepozorování. Pravidelné sportování s výkonovým charakterem má pozitivní přínos pro rozvoj osobnosti. Jedná se o zdokonalování dovedností, intelektových předpokladů při řešení situací, které vytváří sportovní činnosti, Rozvíjí se vytrvalost a vůle a v sociálních situacích, kdy jedinci podřizují osobní zájmy zájmům kolektivu. Při sportování se klade důraz na dodržování příkazů a zákazů daných

pravidly, které se musí dodržovat. To umožňuje prožít řádu a spravedlnosti a uvědomění si řádu jako jistoty. (Kučera et al., 2011, s. 119 - 120)

Předpokladem správného tělesného a duševního vývoje je fyzická aktivita a pravidelný pohybový režim. V období adolescence nastává rychlý růst kostry, rozvíjí se vegetativní nervový systém (možnost neurovegetativní lability). Po politických změnách v naší republice nastal určitý odklon od masově organizované tělesné výchovy. Sport pro mladé není již tak vyhledávanou a módní záležitostí. Velký vliv na pokles úrovně fyzické aktivity má čas strávený u počítačů a televize. Nedostatek pohybu s sebou přináší zvýšené riziko vadného držení těla z důsledku nedostatečného svalového korzetu zad. Snadno se také projeví vegetativní labilita, nervová hypotenze, která se projeví slabostí nebo točením hlavy. Tyto změny mohou vést až ke kolapsům. Nejčastějším problémem u dnešních adolescentů je riziko rozvoje obezity. Na druhé straně přibývají dospívající, kteří se věnují výkonnostnímu sportu bez odborného vedení, čímž riskují přetížením organismu. Určité komplikace přináší i závodní a vrcholový sport, kde existuje hrozba vyššího rizika traumat a mikrotraumat. Také některé adrenalinové sporty mohou vést k hazardování se zdravím, místo posilování organismu. (Kabíček et al., 2014, s. 329 - 330)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 PŘÍPRAVNÁ FÁZE

Praktická část bakalářské práce navazuje na teoretická východiska podaná v předchozí části a je orientována na využití volného času mládeže. Konkrétně je výzkum zaměřen na žáky sportovních a nesportovních tříd 2. stupně základních škol ve Zlíně. Zabývá se strukturou volného času, tedy jakým způsobem, jak intenzivně, kde a s kým tráví žáci svůj volný čas. Dále výzkum zjišťuje rozdílnosti ve způsobu trávení volného času u žáků sportovních a nesportovních tříd 2. stupně základní školy.

Na základě stanovení výzkumného problému jsme zvolili použít **kvantitativní výzkum**, jehož pomocí jsme shromáždili odpovědi na položené výzkumné otázky a dosáhli tak vymezených cílů. Chráska vymezuje (2007, s. 12) kvantitativní výzkum jako záměrnou systematickou činnost, kde se pomocí empirických metod provádí zkoumání, ověřování, verifikace a testování hypotéz.

4.1 Stanovení cílů výzkumu, výzkumných otázek a hypotéz

Cíle výzkumu, výzkumné otázky a hypotézy byly stanoveny na základě studia odborné literatury a poznatků z teoretické části bakalářské práce. Prostřednictvím výzkumných cílů a výzkumných otázek docílíme stanovených výsledků našeho výzkumného problému.

Hlavní výzkumný cíl

Hlavním cílem výzkumného šetření je, analyzovat jakým způsobem tráví žáci druhého stupně základní školy svůj volný čas.

Pro dosažení hlavního výzkumného cíle jsme následně vymezili další **dílčí cíle**:

- Zjistit, jak intenzivně a jakým činnostem se žáci věnují ve svém organizovaném a neorganizovaném čase.
- Zjistit, kolik neorganizovaného volného času mají žáci k realizaci svých potřeb a zájmů a zda je tento čas pro ně dostačující.
- Zjistit, kde, s kým nejraději a s kým nejčastěji tráví žáci svůj neorganizovaný volný čas.
- Zjistit, kolik svého neorganizovaného volného času denně tráví žáci aktivně se svou rodinou a se svými kamarády.

- Zjistit, kolik svého neorganizovaného volného času tráví žáci se svými kamarády a jaký způsob kontaktu upřednostňují (kontaktně, bezkontaktně na síti).
- Zjistit, co se žákům vybaví pod pojmem volný čas.
- Zjistit, zda existují rozdíly u žáků ze sportovních a nesportovních tříd v počtu hodin denně strávených realizací svých zájmů a koníčků v neorganizovaném volném čase.
- Zjistit, zda existují rozdíly v počtu hodin strávených v neorganizovaném volném čase na sociálních sítích se svými vrstevníky během všedních dnů u žáků ze sportovních a nesportovních tříd.
- Zjistit, zda existují rozdíly v počtu hodin strávených v neorganizovaném volném čase na sociálních sítích se svými vrstevníky během víkendu u žáků ze sportovních a nesportovních tříd.

Hlavní výzkumná otázka

Jakým způsobem tráví svůj volný čas žáci druhého stupně základní školy?

Dílní výzkumné otázky

VO 1 Jakým činnostem a jak intenzivně se žáci věnují ve svém volném organizovaném a neorganizovaném čase?

VO 2 Kolik neorganizovaného volného času mají žáci k realizaci svých potřeb a zájmů a je tento čas pro ně dostačující?

VO 3 Kde, s kým nejraději a s kým nejčastěji tráví žáci svůj neorganizovaný volný čas?

VO 4 Kolik svého neorganizovaného volného času denně tráví žáci aktivně se svou rodinou a se svými kamarády?

VO 5 Kolik svého neorganizovaného volného času tráví žáci se svými kamarády na sociálních sítích a jaký způsob kontaktu upřednostňují (kontaktně, bezkontaktně na síti)?

VO 6 Co se žákům vybaví pod pojmem volný čas?

VO 7 Existují rozdíly u žáků ze sportovních a nesportovních tříd v počtu hodin denně strávených realizací svých zájmů a koníčků v neorganizovaném volném čase?

VO 8 Existují rozdíly v počtu hodin strávených v neorganizovaném volném čase na sociálních sítích se svými vrstevníky během všedních dnů u žáků ze sportovních a nespportovních tříd?

VO 9 Existují rozdíly v počtu hodin strávených v neorganizovaném volném čase na sociálních sítích se svými vrstevníky během víkendu u žáků ze sportovních a nespportovních tříd?

Stanovení hypotéz

Při stanovení hypotéz jsme postupovali podle odborné publikace Gavory (2000, s. 53), který uvádí, že hypotéza je tvrzení vyjádřené oznamovací větou, vyjadřuje vztah mezi dvěma proměnnými a v závěru výzkumu se tvrzení přijímá nebo vyvrací.

Na základě výše uvedených výzkumných otázek jsme stanovili tři hypotézy a následným

H1: Existují rozdíly v počtu hodin denně strávených realizací svých zájmů a koníčků v neorganizovaném volném čase u žáků sportovních a nespportovních tříd.

H2: Existují rozdíly v počtu hodin strávených v neorganizovaném volném čase na sociálních sítích se svými vrstevníky během všedních dnů u žáků ze sportovních a nespportovních tříd.

H3: Existují rozdíly v počtu hodin strávených v neorganizovaném volném čase na sociálních sítích se svými vrstevníky během víkendu u žáků ze sportovních a nespportovních tříd.

4.2 Charakteristika výzkumného souboru

Pro náš výzkum jsme zvolili záměrný výběr respondentů, který vznikl prostřednictvím kvótního výběru. Byly stanoveny konkrétní kontrolní znaky, podle nichž se náš výběr orientoval.

Dle Gavory (2000, s. 59) všechny osoby, o kterých získáváme prostřednictvím výzkumu informace, tvoří **základní soubor**. Vymezení základního souboru musí být přesné a musí být jasně dáno, na koho se výsledky výzkumu vztahují. Ze základního souboru vybírá výzkumník část subjektů, která se nazývá **výběrový soubor** a dále operuje ve svém výzkumu s výběrovým souborem.

Základní soubor tvořili žáci základních škol ve Zlíně. **Výběrový soubor** tvořili žáci druhého stupně základních škol ve Zlíně. Pro výběr prvků do našeho výzkumného souboru

byl aplikován záměrný výběr, kdy o výběru respondentů nerozhoduje náhoda, ale náš vlastní úsudek (Chráska, 2007, s. 22).

Předmětem zkoumání byli žáci druhého stupně základních škol. Tuto cílovou skupinu v období dospívání z vývojového hlediska považuje Vágnerová (2005, s. 323 - 324) za období rané adolescence, která je označována jako pubescence a je vymezena časovým obdobím mezi 11. a 15. rokem.

V rámci výzkumného šetření jsme oslovili zlínské základní školy s tradiční a školy rozšířenou výukou zaměřenou na sport.

4.3 Stanovení technik výzkumu

Vzhledem ke stanoveným cílům a zvoleného tématu bakalářské práce, u kterého je nutné oslovit velké množství respondentů, zachovat jejich anonymitu a také zjistit velké množství údajů, jsme zvolili v rámci kvalitativního šetření pro sběr potřebných dat formu dotazníkového šetření.

Při tvorbě dotazníku jsme postupovali podle základních pravidel a požadavků pro sestavení dotazníku. Předpokladem je, že dotazník splňuje základní požadavky na validitu, reliabilitu a praktičnost. Otázky jsme pokládali stručně a srozumitelně tak, aby vyplnění dotazníku nebylo časově náročné. (Reichel, 2009, s. 120)

Chráska (2007, s. 169 - 170) klade důraz na to, že položky v dotazníku musí být pro všechny respondenty jasné, srozumitelné a formulace jednotlivých položek jednoznačná. Dotazník má zjišťovat jen nezbytné údaje, nepoužívat položky sugestivní a položky typu „proč“. Musí obsahovat jasné pokyny a předpokladem ke zkoumání je ochota respondentů ke spolupráci. Při řazení jednotlivých položek v dotazníku je doporučeno dávat přednost řazení z pohledu psychologického, před logickým. Údaje získané z dotazníků by se měly dát snadno třídit, zpracovávat a zaznamenávat do tabulek.

V rámci přípravy dotazníku jsme vypracovali pilotní dotazník, který jsme vyzkoušeli na vybraném vzorku několika respondentů. Zjišťovali jsme, zda jsou jednotlivé otázky srozumitelné a jasné. Předvýzkum byl realizován na malém souboru žáků, u kterého se zjišťuje, zda a jak funguje výzkumný nástroj. (Gavora, 2000, s. 69).

V průběhu měsíce dubna 2020 jsme předložili za pomoci pedagogů žákům jedné třídy šestého ročníku základní školy 15 kusů zkušebních dotazníků v internetové podobě. Na základě jejich připomínek došlo k upravení některých položek dotazníku a následně byl již

rovněž s jejich pomocí nasměrován k žákům druhého stupně základních škol ve Zlíně. Elektronickou podobě dotazníku jsme jednoznačně zvolili z důvodu aktuální situace v České republice (nouzový stav). K distribuci dotazníků jsme využili webových stránek Survio.com.

Dotazník byl anonymní a zahrnoval 20 položek. Ve většině se jednalo se o položky uzavřené/strukturované, ve kterých měli žáci možnost volbu odpovědi (č. 1, 2, 4, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20). Z toho otázky č. 11, 12, 13, které umožnili uvést žákům vlastní pořadí. Ve dvou případech polozavřených položek měli žáci možnost vedle výběru dané odpovědi napsat svoji vlastní odpověď (č. 5 a 8). Pouze v jednom případě byla použita položka otevřená (č. 3). Návratnost dotazníků byla 176 kusů. Pro nesprávné, neúplně nebo dokonce nevhodné vyplnění jsme vyřadili z analýzy 3 dotazníky. Pro naše výzkumné účely jsme aplikovali 173 dotazníků s relevantními odpověďmi. Vzorovou podobu dotazníku uvádíme v příloze bakalářské práce.

5 REALIZAČNÍ FÁZE

V realizační části bakalářské práce se zabýváme podrobnou analýzou veškerých získaných údajů z výzkumného dotazníkového šetření. Pro setřídění těchto údajů jsme sestavili tabulky četností, které jsme znázornili pomocí grafů, vytvořených v počítačovém programu MS Excel. Pro ověření předem stanovených hypotéz jsme aplikovali test **nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku**. K jednotlivým položkám dotazníku jsme uvedli doplňující komentáře.

5.1 Analýza výsledků výzkumu

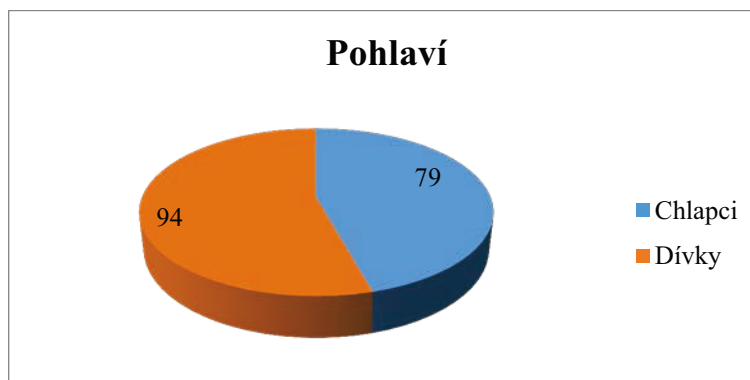
Analýza výsledků výzkumu byla realizována z počtu **173** kusů správně vyplněných dotazníků. Nejprve vyhodnocujeme demografické otázky a následně otázky, které se váží k jednotlivým výzkumným otázkám.

Položka č. 1. Pohlaví?

Tabulka č. 1 Pohlaví (zdroj vlastní)

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Chlapec	79	45,7
Dívka	94	54,3
CELKEM	173	100

Graf č. 1 Pohlaví (zdroj vlastní)

Z výsledků odpovědí na první otázku z dotazníku vyplývá, že z celkového počtu 173 žáků je 79 chlapců a 94 dívek. Převahu činí zastoupení dívek s relativní četností 54,3 %, u chlapců je to 45,7 %.

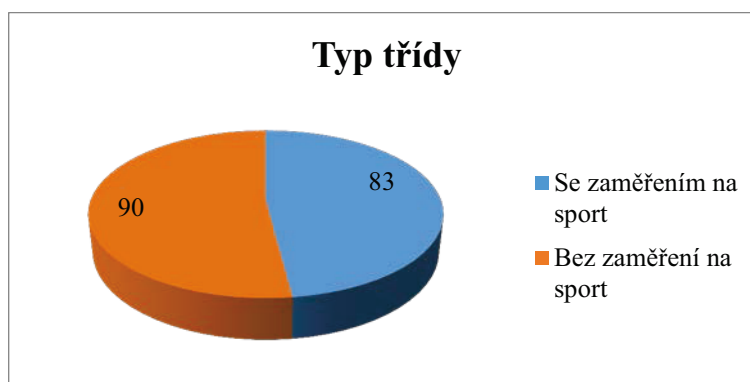
Položka č. 2. Navštěvujete třídu?

Tabulka č. 2 Typ třídy (zdroj vlastní)

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Sportují	83	48
Nesportují	90	52
CELKEM	173	100

Graf č. 2 Typ třídy (zdroj vlastní)

Ve druhé otázce odpovědělo 83 (48 %) žáků základní školy, že navštěvují třídu se sportovním zaměřením. Třídu bez zaměření na sport dle získaných údajů 90 žáků (52 %).

Položka č. 4 Navštěvujete nějaký zájmový kroužek, oddíl, soubor nebo klub?

Tabulka č. 3 Organizovaná zájmová činnost (zdroj vlastní)

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
ANO	124	71,7
NE	49	28,3
CELKEM	173	100

Graf č. 3 Organizovaná zájmová činnost (zdroj vlastní)

Z výše uvedených údajů jsme zjistili, že převážná většina žáků 124 (71,7 %) navštěvuje ve volném čase nějaký zájmový kroužek, oddíl, klub nebo soubor. Pouze 49 (28,3 %) žáků se těchto zájmových aktivit neúčastní.

VO 1 Jakým činností a jak intenzivně se žáci věnují ve svém volném organizovaném a neorganizovaném čase?

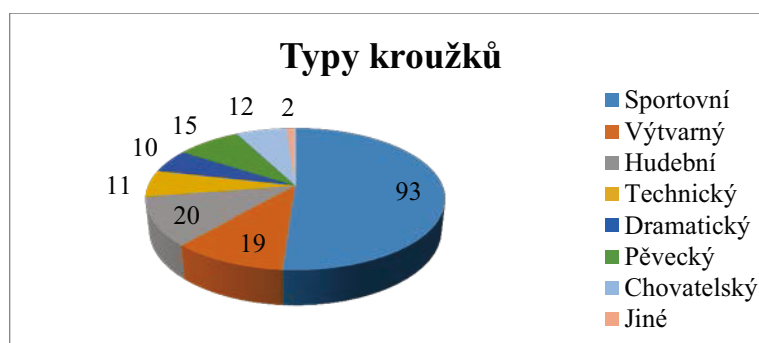
K první výzkumné otázce se vztahují otázky č. 5, 6, 7 a 8.

Položka č. 5. Vyberte, o jaké kroužky se jedná.

Tabulka č. 4 Typy organizované zájmové činnosti (zdroj vlastní)

Volba odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Sportovní	93	51,1
Výtvarný	19	10,5
Hudební	20	11
Technický	11	6,0
Dramatický	10	5,5
Pěvecký	15	8,2
Chovatelský	12	6,6
Jiný	2	1,1
CELKEM	182	100

Graf č. 4 Typy organizované zájmové činnosti (zdroj vlastní)

Z dosažených údajů dotazníkové položky č. 5, která nabízela možnost jedné, nebo více odpovědí (celkem 182 odpovědí) vyplývá, že převážná většina žáků navštěvuje sportovní kroužky 93 (73,8 %), téměř vyrovnaná je návštěvnost kroužků výtvarných 19 (15,1 %) a hudebních 20 (15,9 %). Na technické kroužky se zaměřuje 11 žáků (8,7 %), na

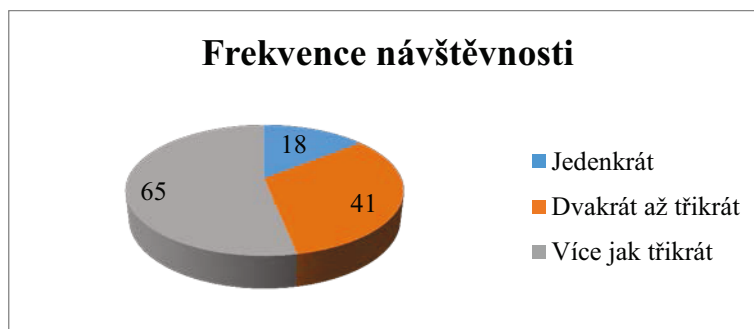
dramatické 10 (7,9 %) na pěvecké 15 (11,9 %) na chovatelské 12 (9,5 %). Do položky jiné, kde měli žáci možnost vepsat odpověď, uvedli žáci kroužek rybářský a folklórní.

Položka č. 6. Kolikrát týdně tyto kroužky navštěvujete?

Tabulka č. 5 Frekvence návštěvnosti (zdroj vlastní)

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Jedenkrát	18	14,5
Dvakrát až třikrát	41	33,1
Více jak třikrát	65	52,4
CELKEM	124	100

Graf č. 5 Frekvence návštěvnosti (zdroj vlastní)

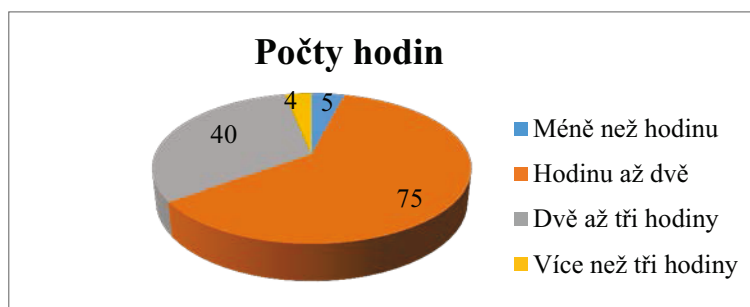
Otázka č. 6 vedla ke zjištění frekvence navštěvování zájmových organizovaných kroužků. Na otázku odpovědělo 124 žáků, kteří v otázce č. 4 uvedli v odpovědi, že navštěvují zájmové kroužky. Z tohoto počtu více jak třikrát navštěvuje kroužky 65 (52,4 %) žáků, dvakrát až třikrát 41 (33,1 %) a 18 (14,5 %) pouze jedenkrát týdně.

Položka č. 7. Kolik hodin denně Vám tyto kroužky zaberou času?

Tabulka č. 6 Počty hodin (zdroj vlastní)

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnosti v %
Méně než hodinu	5	4,0
Hodinu až dvě	75	60,5
Dvě až tři hodiny	40	32,3
Více než tři hodiny	4	3,2
CELKEM	124	100

Graf č. 6 Počty hodin (zdroj vlastní)

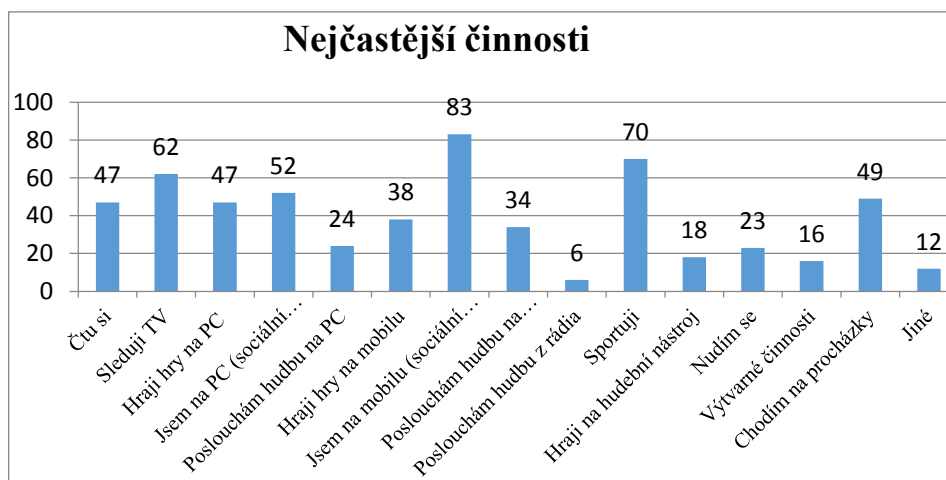
Otázka č. 7 navazovala na otázku č. 6 a ze zjištěných údajů od 124 žáků vyplynulo, že u počtu hodin denně strávených v kroužcích je nejvíce vyskytované časové rozmezí v počtu jedné hodiny až dvou hodin 75 (60,5 %), následuje počet dvou až tří hodin 40 (32,3 %), méně než hodinu uvedlo 5 (4 %) žáků a více než tři hodiny 4 žáci (3,2 %).

Položka č. 8. Co nejčastěji v neorganizovaném čase děláte?

Tabulka č. 7 Nejčastější činnosti v neorganizovaném volném čase (zdroj vlastní)

Odpověď	Počet odpovědí	Relativní četnost v %
Čtu si	47	8,1
Sleduji TV	62	10,6
Hraji hry na PC	47	8,1
Jsem na PC (sociální sítě, chat)	52	9
Poslouchám hudbu na PC	24	4,1
Hraji hry na mobilu	38	6,5
Jsem na mobilu (sociální sítě, chat)	83	14,3
Poslouchám hudbu na mobilu	34	5,9
Poslouchám hudbu z rádia	6	1
Sportuji	70	12
Hraji na hudební nástroj	18	3,1
Nudím se	23	4
Výtvarné činnosti	16	2,8
Chodím na procházky	49	8,4
Jiné	12	2,1
CELKEM	581	100

Graf č. 7 Nejčastější činnosti v neorganizovaném volném čase (zdroj vlastní)

Položka č. 8 zjišťovala prostřednictvím výběru jedné a více odpovědí nejfrekventovanější činnosti žáků v jejich neorganizovaném volném čase. Žáci vyplnili celkem 581 odpovědí. Nejvíce času tráví žáci na mobilu (sociální síť, chat) 83 žáků (14,3 %), druhý v pořadí je sport 70 žáků (12 %), následuje sledování televize 62 žáků (10,6 %), počítač (sociální síť, chat) 52 žáků (9 %), procházky 49 žáků (8,4 %), čtení 47 žáků (8,1 %) a rovněž hraní her na počítači 47 žáků (8,1 %) hraní her na počítači nebo na mobilu 38 žáků (6,5 %), poslech hudby na mobilu 34 žáků (5,9 %), poslech hudby na počítači 24 žáků (4,1 %), nuda 23 žáků (4 %), hraní na hudební nástroj 18 žáků (3,1 %), výtvarné činnosti 16 žáků (2,8 %), poslech hudby z rádia 6 žáků (1 %). Volbu dopsání jiné možnosti volilo 12 žáků (2,1 %).

VO 2 Kolik neorganizovaného volného času mají žáci k realizaci svých potřeb a zájmů a je tento čas pro ně dostačující?

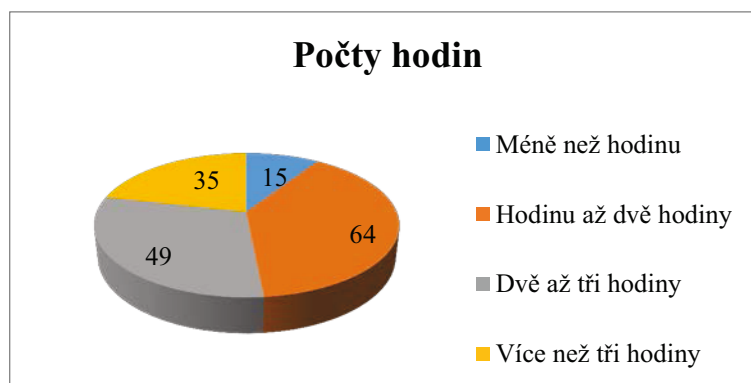
Ke druhé výzkumné otázce VO 2 se váží položky z dotazníku č. 9 a 10.

Položka č. 9. Kolik hodin denně máte (v rámci neorganizovaného volného času, který máte jen sám/sama pro sebe) na své osobní koníčky a zájmy?

Tabulka č. 8 Počet hodin za den (zdroj vlastní)

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnosti v %
Méně než hodinu	15	8,7
Hodinu až dvě	64	37
Dvě až tři hodiny	49	28,3
Více než tři hodiny	45	26
CELKEM	173	100

Graf č. 8 Počet hodin za den (zdroj vlastní)

Otázka č. 9 zjišťovala, kolik hodin denně mají žáci v rámci neorganizovaného volného času na své zájmy a záliby. Méně než hodinu uvedlo 15 žáků (8,7 %), nejvíce žáků uvádělo hodinu až dvě 64 (37 %), dvě až tři hodiny zvolilo 49 žáků (28,3 %), více než tři hodiny 45 žáků (26 %).

Položka č. 10. Je výše uvedený čas pro Vás dostačující k realizaci svých osobních koníčků a zájmů? (v neorganizovaném volném čase)

Tabulka č. 9 Názor na dostatek času k realizaci zájmů a koníčků (zdroj vlastní)

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnosti v %
Určitě ano	39	22,5
Spíše ano	68	39,3
Spíše ne	46	26,6
Určitě ne	20	11,6
CELKEM	173	100

Graf č. 9 Názor na dostatek času k realizaci zájmů a koníčků (zdroj vlastní)

Odpověď „určitě ano“ uvedlo v otázce 39 (22,5 %) žáků, odpověď „spíše ano“ zvolilo 68 (39,3 %) žáků, „spíše ne“ odpovědělo 46 (26,6 %) žáků a „určitě ne“ 20 žáků (11,6 %).

VO 3 Kde, s kým nejraději a s kým nejčastěji tráví žáci svůj neorganizovaný volný čas?

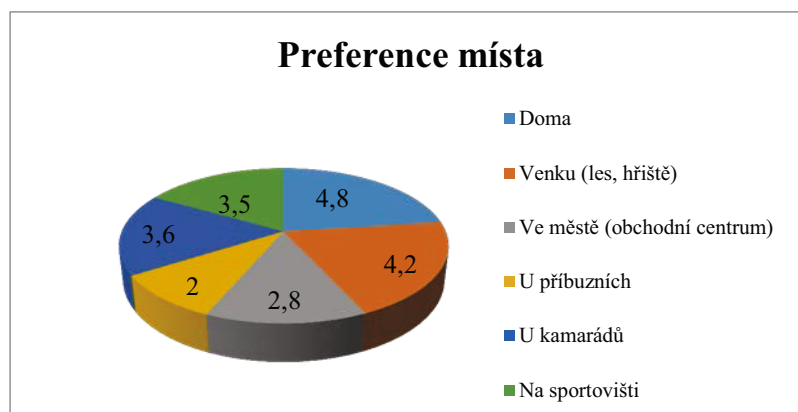
K výše uvedené výzkumné otázce VO 3 se váží položky z dotazníku č. 11, 12 a 13.

Položka č. 11. Kde nejčastěji trávíš svůj neorganizovaný volný čas?

Tabulka č. 10 Preference místa trávení neorganizovaného volného času (zdroj vlastní)

Odpověď	Důležitost
Doma	4,8
Venku (les, hřiště)	4,2
Ve městě (obchodní centrum)	2,8
U příbuzných	2,0
U kamarádů	3,6
Na sportovišti	3,5

Graf č. 10 Preference místa trávení neorganizovaného volného času (zdroj vlastní)

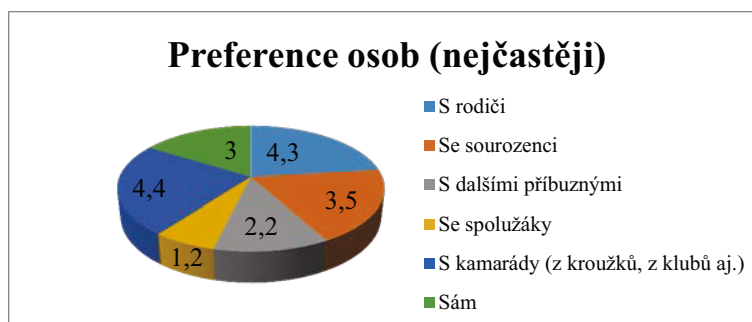
U položky č. 11 bylo cílem zjistit, kde nejčastěji tráví žáci svůj neorganizovaný volný čas. Za nejdůležitější místo považují žáci trávení volného času doma (důležitost 4,8), dále následuje pobyt venku, v lese nebo na hřišti (důležitost 4,2), u kamarádů (důležitost 3,6), na sportovišti (důležitost 3,5), ve městě v obchodních centrech (důležitost 2,8) a za nejméně důležité místo považují žáci pobyt u příbuzných (důležitost 2).

Položka č. 12. S kým nejčastěji trávíte svůj neorganizovaný volný čas?

Tabulka č. 11 Preference osob při trávení neorganizované volného času - nejčastěji (zdroj vlastní)

Odpověď	Důležitost
S rodiči	4,3
Se sourozenci	3,5
S dalšími příbuznými	2,2
Se spolužáky	3,6
S kamarády (z kroužků, z klubů aj.)	4,4
Sám	3,0

Graf č. 11 Preference osob při trávení neorganizované volného času - nejčastěji (zdroj vlastní)

Následující položka č. 12 zkoumala, s kým nejčastěji tráví žáci svůj neorganizovaný volný čas. Jako nejdůležitější podle zvolených preferencí považují žáci trávení volného času s kamarády z kroužků, z klubů aj. (důležitost 4,4), druhé místo zaujímají rodiče (důležitost 4,3) následně se sourozenci (důležitost 3,5), sami (důležitost 3), s dalšími příbuznými (důležitost 2,2) poslední položka s nejmenší důležitostí je se spolužáky (1,2).

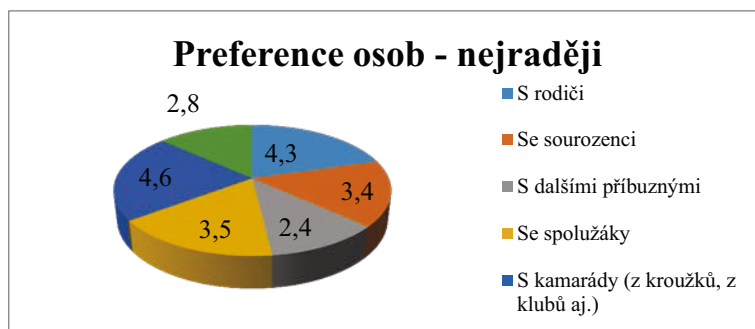
Položka č. 13. S kým nejraději trávíte svůj neorganizovaný volný čas?

Tabulka č. 12 Preference osob při trávení neorganizované volného času - nejraději (zdroj vlastní)

Odpověď	Důležitost
S rodiči	4,3
Se sourozenci	3,4
S dalšími příbuznými	2,4
Se spolužáky	3,5
S kamarády (z kroužků, z klubů aj.)	4,6
Sám	2,8

Graf č. 12 Preference osob při trávení neorganizované volného času - nejraději (zdroj vlastní)

Tato položka zjišťovala, s kým nejčastěji tráví žáci svůj neorganizovaný volný čas. Na první místo důležitosti řadí žáci kamarády z kroužků apod. (důležitost 4,6), druhé místo patří rodičům (důležitost 4,3), následují spolužáci (důležitost 3,5), sourozenci (důležitost 3,4), sami (důležitost 2,8).

VO 4 Kolik svého neorganizovaného volného času denně tráví žáci aktivně se svou rodinou a se svými kamarády?

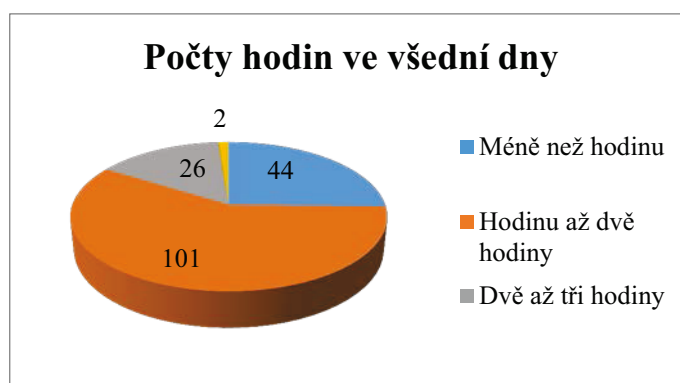
Ke čtvrté výzkumné otázce se vztahují otázky č. 14, 15, 16, 17.

Položka č. 14. Kolik neorganizované volného času denně průměrně aktivně strávíte se svou rodinou ve všední dny (PO-PÁ)? (hrajete spolu hry, povídáte si spolu, chodíte spolu na procházky, atd.)

Tabulka č. 13 Počty hodin ve všední dny strávené s rodinou (zdroj vlastní)

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnosti v %
Méně než hodinu	44	25,4
Hodinu až dvě	101	58,4
Dvě až tři hodiny	26	15
Více než tři hodiny	2	1,2
CELKEM	173	100

Graf č. 13 Počty hodin ve všední dny strávené s rodinou (zdroj vlastní)

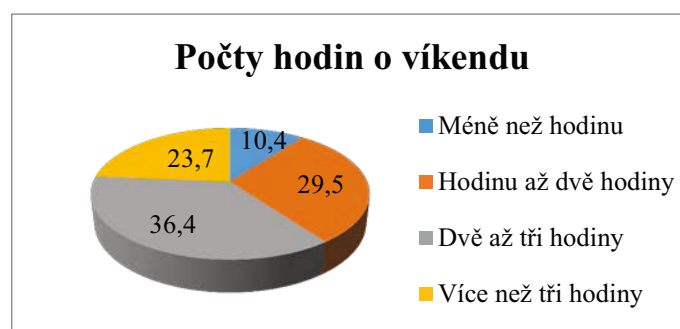
Tato položka v dotazníku vedle ke zjišťování počtu hodin, které žáci tráví se svými rodiči ve všední dny ve svém volném neorganizovaném čase. Méně než hodinu uvedlo 44 žáků (25,4 %), hodinu až dvě hodiny 101 žáků (58,4 %). Dvě až tři hodiny 26 (15 %) a nejméně žáků 2 (1,2 %) zvolilo možnost více než tři hodiny.

Položka č. 15. Kolik neorganizované volného času denně průměrně aktivně strávíte se svou rodinou o víkendu (SO-NE)? (hrajete spolu hry, povídáte si spolu, chodíte spolu na procházky, atd.)

Tabulka č. 14 Počty hodin strávené s rodinou o víkendu (zdroj vlastní)

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnosti v %
Méně než hodinu	18	10,4
Hodinu až dvě	51	29,5
Dvě až tři hodiny	63	36,4
Více než tři hodiny	41	23,7
CELKEM	173	100

Graf č. 14 Počty hodin strávené s rodinou o víkendu (zdroj vlastní)

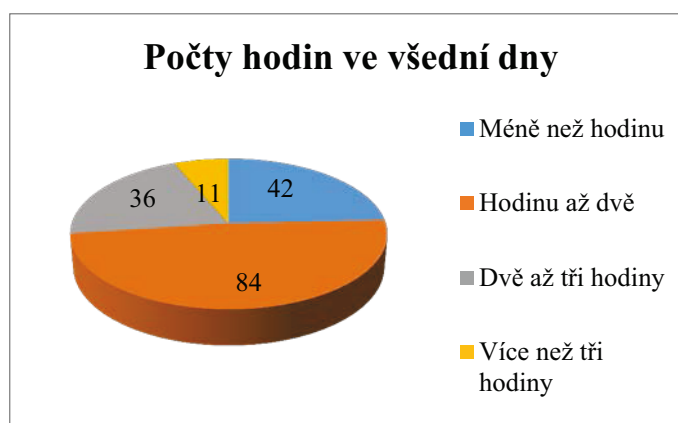
Položka č. 15 analyzovala počty hodin, které žáci tráví se svými rodiči během víkendu ve svém volném neorganizovaném čase. Méně než hodinu volilo 18 žáků (10,4 %), hodinu až dvě hodiny 51 žáků (29,5 %), dvě až tři hodiny 63 (36,4 %) a 41 žáků (23,7 %) zvolilo možnost více než tři hodiny.

Položka č. 16. Kolik neorganizované volného času denně průměrně aktivně strávíte se svými kamarády ve všední dny (PO-PÁ)? (pouze osobní setkání, po škole a po všech pravidelných aktivitách)

Tabulka č. 15 Počty hodin strávené s kamarády v pracovní dny (zdroj vlastní)

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnosti v %
Méně než hodinu	42	24,3
Hodinu až dvě	84	48,5
Dvě až tři hodiny	36	20,8
Více než tři hodiny	11	6,4
CELKEM	173	100

Graf č. 15 Počty hodin strávené s kamarády v pracovní dny (zdroj vlastní)

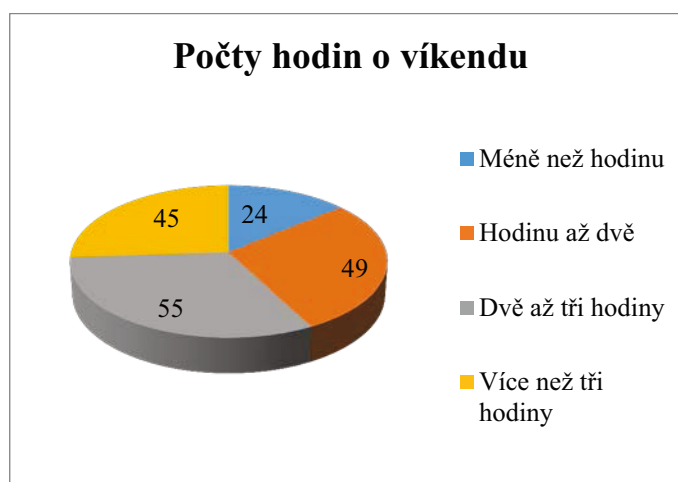
Položka č. 16 zjišťovala počty hodin, které žáci tráví se svými kamarády ve volném neorganizovaném čase ve všední dny. Méně než hodinu volilo 42 žáků (24,3 %), hodinu až dvě hodiny 84 žáků (48,5 %), dvě až tři hodiny 30 (20,8 %) a 11 žáků (6,4 %) zvolilo možnost více než tři hodiny.

Položka č. 17. Kolik neorganizovaného volného času denně průměrně aktivně strávíte se svými kamarády o víkendu (SO-NE)? (pouze osobní setkání, povídáte si, procházíte se ...)

Tabulka č. 16 Počty hodin strávené s kamarády o víkendu (zdroj vlastní)

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnosti v %
Méně než hodinu	24	13,9
Hodinu až dvě	49	28,3
Dvě až tři hodiny	55	31,8
Více než tři hodiny	45	26
CELKEM	173	100

Graf č. 16 Počty hodin strávené s kamarády o víkendu (zdroj vlastní)

Položka č. 17 zjišťovala počty hodin, které žáci tráví se svými kamarády o víkendu ve svém volném neorganizovaném čase. Méně než hodinu uvedlo 24 žáků (13,9 %), hodinu až dvě hodiny 49 žáků (28,3 %), dvě až tři hodiny 55 (31,8 %) a více než tři hodiny 45 žáků (26 %).

VO 5 Kolik svého neorganizovaného volného času tráví žáci se svými kamarády na sociálních sítích a jaký způsob kontaktu upřednostňují (kontaktně, bezkontaktně na síti)?

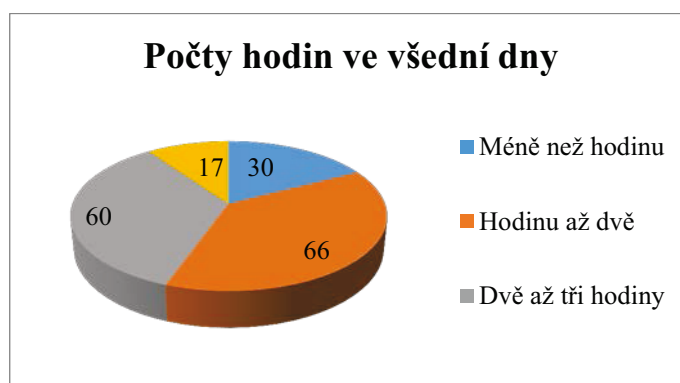
K této výzkumné otázce se váží položky v dotazníku č. 18, 19 a 20.

Položka č. 18. Kolik neorganizovaného volného času denně průměrně věnujete svým kamarádům na sociálních sítích ve všední dny (PO-PÁ)?

Tabulka č. 17 Počty hodin s kamarády na sociálních sítích ve všední dny (zdroj vlastní)

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnosti v %
Méně než hodinu	30	17,3
Hodinu až dvě	66	38,2
Dvě až tři hodiny	60	34,7
Více než tři hodiny	17	9,8
CELKEM	173	100

Graf č. 17 Počty hodin s kamarády na sociálních sítích ve všední dny (zdroj vlastní)

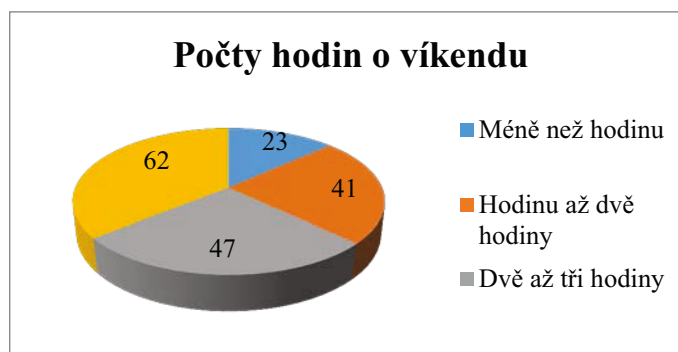
Položka č. 18 zjišťovala počty hodin, které žáci tráví na sociálních sítích se svými kamarády ve volném neorganizovaném čase ve všední dny. Méně než hodinu vybralo 30 žáků (17,3 %), hodinu až dvě hodiny 66 žáků (38,2 %), dvě až tři hodiny 60 (34,7 %) a 17 žáků (9,8 %) zvolilo možnost více než tři hodiny.

Položka č. 19. Kolik neorganizovaného volného času denně průměrně věnujete svým kamarádům na sociálních sítích o víkendu (SO-NE)?

Tabulka č. 18 Počty hodin strávené s kamarády na sociálních sítích o víkendu (zdroj vlastní)

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnosti v %
Méně než hodinu	23	13,3
Hodinu až dvě	41	23,7
Dvě až tři hodiny	47	27,2
Více než tři hodiny	62	35,8
CELKEM	173	100

Graf č. 18 Počty hodin strávené s kamarády na sociálních sítích o víkendu (zdroj vlastní)

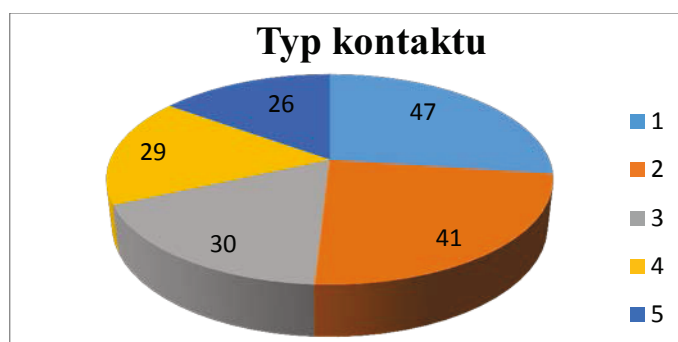
Z této položky jsme zjišťovali počty hodin, které žáci tráví na sociálních sítích se svými kamarády ve volném neorganizovaném čase v průběhu víkendu. Méně než hodinu uvádí 23 žáků (13,3 %), hodinu až dvě hodiny 41 žáků (23,7 %), dvě až tři hodiny 47 (27,2 %) a 62 žáků (35,8 %).

Položka č. 20 Jaký kontakt s kamarády Vám vyhovuje více?

Tabulka č. 19 Typ kontaktu s kamarády (zdroj vlastní)

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnosti v %
1 – určitě osobní kontakt	47	27,2
2 – spíše osobní kontakt	41	23,7
3 – obojí	30	17,3
4 – spíše virtuální kontakt	29	16,8
5 – určitě virtuální kontakt	26	15
CELKEM	173	100

Graf č. 19 Typ kontaktu s kamarády (zdroj vlastní)

Výše uvedená položka z dotazníku zjišťovala, jaký kontakt žáci s kamarády preferují. Možnost „1 – určitě osobní kontakt“ uvedlo 47 (27,2 %) žáků, možnost „2 – spíše osobní

kontakt“ 41 (23,7) žáků, možnost „3 – obojí“ 30 (17,3 %) žáků, možnost „4 – spíše virtuální kontakt“ 29 (16,8) žáků a možnost „5 – určitě virtuální kontakt“ 26 (15 %) žáků.

VO 6 Co se žákům vybaví pod pojmem volný čas?

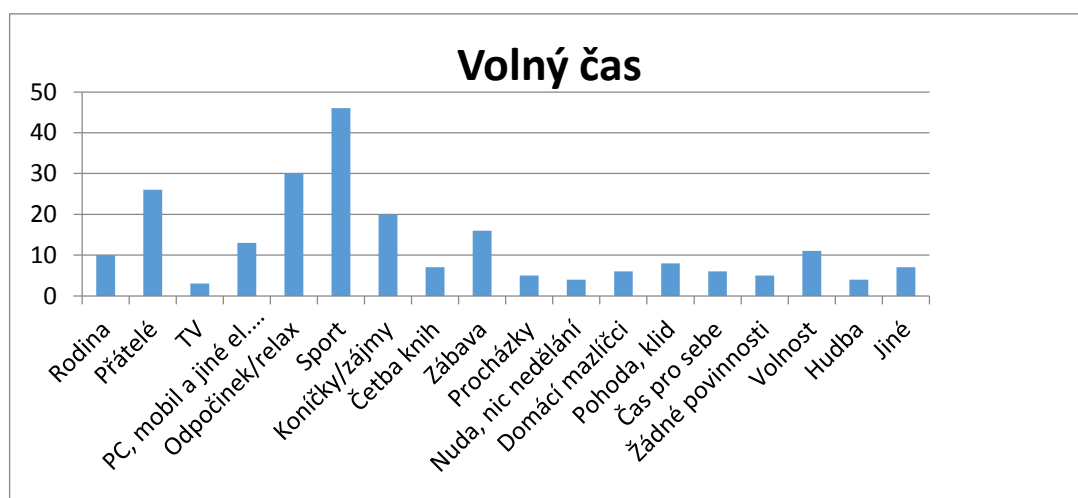
K výše uvedené výzkumné otázce se váže položka č. 3, která zahrnovala možnost volby s vepsáním jednoho i více slov.

Položka č. 3. Volný čas pro Vás znamená?

Tabulka č. 20 Pojem volný čas

Odpověď	Počet odpovědí	Relativní četnost v %
Rodina	10	4,4
Přátelé	26	11,5
TV	3	1,3
PC, mobil aj. elektronická zařízení	13	5,7
Odpočinek/relax	30	13,2
Sport	46	20,3
Koníčky/zájmy	20	8,8
Četba knih	7	3,1
Zábava	16	7,1
Procházky	5	2,2
Nuda/nic nedělání	4	1,8
Domácí mazlíčci	6	2,6
Pohoda, klid	8	3,5
Čas pro sebe	6	2,6
Žádné povinnosti	5	2,2
Volnost	11	4,8
Hudba	4	1,8
Jiné	7	3,1
CELKEM	227	100

Graf č. 20 Pojem volný čas

Položka směřovala ke zjištění, co si žáci představují pod pojmem volný čas. Získané údaje jsme setřídili a následně sloučili, pokud byly odpovědi příbuzného charakteru. Rodinu zvolilo vepsat 10 (4,4 %) žáků, přátele 26 žáků (11,5 %), televizi 3 žáci (1,37 %), PC, mobil a jiné elektronické zařízení 13 žáků (5,7 %), odpočinek/relax 30 žáků (13,2 %), sport 46 žáků (20,3 %), koníčky/záliby 20 žáků (8,8 %), četbu knih 7 žáků (3,1 %), zábavu 16 žáků (7,1 %), procházky 5 žáků (2,2 %), nudu/nic nedělání 4 žáci (1,8 %), domácí mazlíčky 6 (2,6 %), pohodu/klid 8 žáků (3,5 %), čas pro sebe 6 žáků (2,6 %), žádné povinnosti

5 žáků (2,2 %), volnost 11 žáků (4,8 %), hudbu 4 žáci (1,8 %) a do jiných jsme zařadili 7 odpovědí (3,1 %).

5.2 Ověřování hypotéz

Pro ověření níže uvedených hypotéz jsme použili test nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku. Získané údaje jsme zapsali do kontingenční tabulky a pro každé její pole jsme vypočítali očekávané četnosti. Podle vzorce: $(P - O)^2/O$, kde P = četnost a O = očekávaná četnost, jsme vypočítali χ^2 . Testované kritérium χ^2 jsme vypočítali jako součet hodnot $(P - O)^2/O$ pro všechna pole kontingenční tabulky. Pro posouzení vypočítané hodnoty χ^2 je potřeba určit počet stupňů volnosti tabulky (f), který jsme vypočítali podle vzorce $f = (r - 1) \times (s - 1)$, kde r = značí počet řádků v kontingenční tabulce a s = značí počet sloupců v kontingenční tabulce. Pro testování významnosti jsme zvolili hladinu významnosti 0,05 (Chráska, 2007, s. 77 – 78).

Údaje nezbytné pro ověření H1 jsme získali z dotazníku prostřednictvím otázky č. 2, která zjišťovala, zda navštěvují žáci třídu se zaměřením na sport nebo třídu tradiční. Druhý

kritériem byla otázka č. 9, která analyzovala počty hodin za den, které mají žáci na své osobní koníčky a zájmy v rámci neorganizovaného volného času.

Hypotéza č. 1

Existují rozdíly v počtu hodin denně strávených realizací svých zájmů a koníčků v neorganizovaném volném čase u žáků sportovních a nesportovních tříd.

H_0 : V počtu hodin denně strávených realizací svých zájmů v neorganizovaném čase u žáků ze sportovních a nesportovních tříd existují rozdíly.

H_A : V počtu hodin denně strávených realizací svých zájmů v neorganizovaném čase u žáků ze sportovních a nesportovních tříd neexistují rozdíly.

Tabulka č. 1 Kontingenční tabulka k hypotéze H1 (Zdroj: vlastní)

Zaměření na sport	Méně než 1 hodinu	1 až 2 hodiny	2 až 3 hodiny	Více než 3 hodiny	Σ
ANO	11(7,2)	41(30,71)	21(23,51)	10(21,59)	83
NE	4(7,8)	23(33,29)	28(25,49)	35(23,41)	90
Σ	15	64	49	45	173

Vypočítaná hodnota testovaného kritéria $\chi^2 = 22,96$. Kritická hodnota je $\chi^2 = 7,815$. Kritická hodnota je menší než hodnota vypočítaná. Můžeme tedy na hladině významnosti 0,05 % a při stupni volnosti 3 zamítnout nulovou hypotézu. Přijímáme hypotézu alternativní, která nám potvrzuje, že v počtu hodin denně strávených realizací svých zájmů v neorganizovaném čase u žáků ze sportovních a nesportovních tříd existuje rozdíl.

Hypotéza č. 2

Existují rozdíly v počtu hodin strávených v neorganizovaném volném čase na sociálních sítích se svými vrstevníky během všedních dnů u žáků ze sportovních a nesportovních tříd.

H_0 : V počtu hodin strávených ve volném neorganizovaném čase během všedních dnů se svými vrstevníky na sociálních sítích u žáků ze sportovních a nesportovních tříd existují rozdíly.

H_A : V počtu hodin strávených ve volném neorganizovaném čase během všedních dnů se svými vrstevníky na sociálních sítích u žáků ze sportovních a nesportovních tříd neexistují rozdíly.

Údaje nezbytné pro ověření H_2 jsme získali z dotazníku opět prostřednictvím otázky č. 2, která zjišťovala, zda navštěvují žáci třídu se zaměřením na sport nebo třídu tradiční. Druhým kritériem byla otázka č. 18, která zjišťovala počty hodin za den, které žáci aktivně tráví se svými kamarády v průběhu víkendu.

Tabulka č. 2 Kontingenční tabulka k hypotéze H_2

Zaměření na sport	Méně než 1 hodinu	1 až 2 hodiny	2 až 3 hodiny	Více než 3 hodiny	Σ
ANO	14(14,39)	33(31,66)	33(28,79)	3(8,16)	83
NE	16(15,61)	33(34,34)	27(31,21)	14(8,24)	90
Σ	30	66	60	17	173

Vypočítaná hodnota testovaného kritéria $\chi^2 = 7,588$. Kritická hodnota je $\chi^2 = 7,815$. Kritická hodnota je v případě výše uvedené hypotézy větší než hodnota vypočítaná. Proto tedy na hladině významnosti 0,05 % a při stupni volnosti 3 nulovou hypotézu nezamítáme. Potvrzujeme, že v počtu hodin strávených ve volném neorganizovaném čase během všedních dnů se svými vrstevníky na sociálních sítích u žáků ze sportovních a nesportovních tříd existují rozdíly.

Hypotéza č. 3

Existují rozdíly v počtu hodin strávených v neorganizovaném volném čase na sociálních sítích se svými vrstevníky během víkendu u žáků ze sportovních a nesportovních tříd.

H_0 : V počtu hodin strávených ve volném neorganizovaném čase během víkendu se svými vrstevníky na sociálních sítích u žáků ze sportovních a nesportovních tříd existují rozdíly.

H_A : V počtu hodin strávených ve volném neorganizovaném čase během víkendu se svými vrstevníky na sociálních sítích u žáků ze sportovních a nesportovních tříd neexistují rozdíly

Údaje potřebné ověření poslední hypotézy H_3 jsme získali z dotazníku prostřednictvím otázky č. 2, která zjišťovala, zda navštěvují žáci třídu se zaměřením na sport nebo třídu

tradiční. Druhou položkou byla otázka č. 19, která analyzovala počty hodin za den, které žáci věnují svým kamarádům na sociálních sítích v průběhu víkendu.

Tabulka č. 23 Kontingenční tabulka k hypotéze H3 (Zdroj: vlastní)

Zaměření na sport	Méně než 1 hodinu	1 až 2 hodiny	2 až 3 hodiny	Více než 3 hodiny	Σ
ANO	11(11,03)	19(19,67)	30(25,55)	23(29,75)	83
NE	12(11,97)	22(21,33)	17(24,45)	39(32,25)	90
Σ	23	41	47	62	173

Vypočítaná hodnota testovaného kritéria $\chi^2 = 7,72$. Kritická hodnota je $\chi^2 = 7,815$. Kritická hodnota je větší než hodnota vypočítaná. Proto tedy na hladině významnosti 0,05 % a při stupni volnosti 3 nulovou hypotézu přijímáme. V počtu hodin strávených ve volném neorganizovaném čase v průběhu víkendu se svými vrstevníky na sociálních sítích u žáků ze sportovních a nespportovních tříd existují rozdíly.

6 HODNOTÍCÍ FÁZE

V této kapitole uvádíme shrnutí a interpretaci výsledků výzkumného šetření. Dále prezentujeme diskusi, která souvisí s teoretickou částí bakalářské práce, a také s jinými výzkumy. Na závěr hodnotící fáze předkládáme doporučení pro praxi.

6.1 Shrnutí a interpretace výsledků výzkumu

Rozborem jednotlivých položek dotazníku jsme docílili získání potřebných údajů, pomocí kterých jsme odpověděli na stanovené dílčí výzkumné otázky. Analýza výsledků výzkumu nám zároveň pomohla dosáhnout hlavního výzkumného cíle. Na základě provedené analýzy výzkumného šetření můžeme tedy konstatovat, že hlavní cíl, jehož záměrem bylo analyzovat, jakým způsobem tráví žáci druhého stupně základních škol ve Zlíně svůj volný čas, byl splněn. Výzkumný vzorek byl zvolen záměrně z důvodů osobní angažovanosti při práci s mládeží v jejich ve volném čase. Předpokládáme, že výsledky jsou objektivní. Je třeba však brát v úvahu pubertální věk zkoumaných respondentů, nadhodnocování nebo zlehčování odpovědí.

Do výzkumu se zapojilo celkem 173 žáků druhého stupně zlínských základních škol. Nejprve jsme analyzovali pohlaví žáků, z výsledků vyplynulo, že výzkumu se zúčastnilo 79 (45,7 %) chlapců a 94 (54,3 %) dívek. Převahu dívek si vysvětlujeme tím, že dívky byly sdílnější k vyplňování dotazníku. Následně jsme zjistili, že třídu se zaměřením na sport navštěvuje 83 (48 %) žáků a třídu bez zaměření na sport 90 žáků (52 %). Tato skutečnost koresponduje s teoretickou částí práce, kde zmiňujeme význam sportovních aktivit pro mládež. Při zjišťování, zda navštěvují žáci nějaký zájmový kroužek, oddíl, soubor nebo klub odpovědělo 124 (71,7 %) žáků kladně a 49 (28,3 %) žáků záporně. Výsledek vypovídá o větším zájmu dětí o organizovanou činnost ve volném čase.

VO 1 Jakým činností a jak intenzivně se žáci věnují ve svém volném organizovaném a neorganizovaném čase?

Převážná většina žáků navštěvuje sportovní kroužky 93 (73,8 %). O výtvarnou činnost má zájem 19 žáků (15,1 %), o hudební kroužky 20 (15,9 %). Na technické kroužky se zaměřuje 11 (8,7 %) žáků a na dramatické 10 (5,5%) žáků, na pěvecké 15 (8,2 % žáků), na chovatelské 12 (9,5 %). Velmi malý zájem je o kroužky rybářské (pouze jeden žák) a folklórní (rovněž jeden žák). Tato skutečnost zřejmě souvisí s moderní dobou, která sebou nese pokles zájmu o přírodu, kulturu nebo tradice. Otázka, která zjišťovala

frekvence návštěvnosti těchto kroužků, nám poskytla pozitivní skutečnosti. Více jak třikrát navštěvuje organizované kroužky 65 (52,4 %) žáků, dvakrát až třikrát 41 (33,1) žáků a pouze jedenkrát 18 žáků (14,5 %). Zajímaly nás také počty hodin strávených v zájmových kroužcích, které byly z našeho pohledu uspokojivé. Méně než hodinu uvedlo 5 (4 %) žáků, hodinu až dvě 75 (60,5 %) žáků, dvě až tři hodiny 40 (32,3 %) a více než tři hodiny 4 žáci (3,2 %). Z pohledu nejčastějších činností jsme zjistili, že nejvíce času tráví žáci na mobilu (sociální sítě, chat) 83 žáků (14,3 %), druhý v pořadí je sport 70 (12 %) žáků, následuje sledování televize 62 žáků (10,6 %), počítač (sociální sítě, chat) 52 (9 %) žáků, procházky 49 žáků (8,4%), čtení 47 žáků (8,1 %), hraní her na počítači 47 (8,1 %) žáků, hraní her na počítači nebo na mobilu 38 (6,5 %) žáků, poslech hudby na mobilu 34 (5,9 %) žáků, poslech hudby na počítači 24 (4,1 %) žáků, nuda 23 (4 %) žáků, hraní na hudební nástroj 18 (3,1 %) žáků, výtvarné činnosti 16 (2,8 %) žáků, poslech hudby z rádia 6 (1 %) žáků. Volbu dopsání jiné možnosti volilo 12 (2,1 %) žáků. Uvedeny byly následující odpovědi: „starám se o domácí mazlíčky, divadelní představení, hraji hry na PSku, makám na sobě, hraji na PS4, playstation, nakupuji, posiluji, nakupuji, Xbox (2 x) nebo spím“. Z dotazníkového šetření vyplývá několik pozitivních zjištění. Jedná se o skutečnost, že mají žáci zájem o organizovanou činnost a především o činnost pohybovou. Těchto činností se účastní poměrně intenzivně. S tím souvisí teoretická bakalářská práce, kde jsme se věnovali významu pohybových aktivit a sportu pro děti a mládež. S technickým vývojem a pokrokem souvisí převážná většina odpovědí, že tráví žáci velké množství volného času na sociálních sítích, na počítačích, s mobilem apod., což má velký vliv na pokles úrovně fyzické aktivity mládeže.

VO 2 Kolik neorganizovaného volného času mají žáci k realizaci svých potřeb a zájmů a je tento čas pro ně dostačující?

Za důležité jsme považovali zjistit, kolik hodin denně mají žáci v rámci neorganizovaného volného času na své zájmy a záliby. Méně než hodinu uvedlo pouze 15 žáků (8,7 %), nejvíce žáků uvádělo hodinu až dvě 64 (37 %), dvě až tři hodiny zvolilo 49 žáků (28,3 %), více než tři hodiny 45 žáků (26 %). Následně jsme zjišťovali názor žáků, jestli považují tento čas za dostačující. Odpověď „určitě ano“ uvedlo v otázce 39 (22,5 %) žáků, odpověď „spíše ano“ zvolilo 68 (39,3 %) žáků, „spíše ne“ odpovědělo 46 (26,6 %) žáků a „určitě ne“ 20 žáků (11,6 %). Můžeme tedy konstatovat, že převážná většina žáků si myslí, že má dostatek volného času pro své potřeby a záliby.

VO 3 Kde, s kým nejraději a s kým nejčastěji tráví žáci svůj neorganizovaný volný čas?

Další cílem bylo zjistit jaké místo při realizaci svého neorganizovaného volného času žáci preferují. Za nejdůležitější místo považují žáci trávení volného času doma (důležitost 4,8), dále následuje pobyt venku, v lese nebo na hřišti (důležitost 4,2), u kamarádů (důležitost 3,6), na sportovišti (důležitost 3,5), ve městě v obchodních centrech (důležitost 2,8) a za nejméně důležité místo považují žáci pobyt u příbuzných (důležitost 2). Překvapivé je, že většina žáků uvádí na prvním místě realizaci volného času ve svém domově. Přibližně stejně důležitý je pro ně pobyt s kamarády a na sportovištích. Následují obchodní centra, kde jsme očekávali vzhledem k věkové struktuře větší preference. Příbuzné staví až na poslední místo důležitosti. Jako nejdůležitější podle zvolených preferencí považují žáci **nejčastější** realizaci volného času s kamarády z kroužků, z klubů aj. (důležitost 4,4), druhé místo zaujmají rodiče (důležitost 4,3) následně se sourozenci (důležitost 3,5), sami (důležitost 3), s dalšími příbuznými (důležitost 2,2), poslední položka s nejmenší důležitostí je se spolužáky (1,2). **Nejraději** tráví žáci svůj neorganizovaný volný čas s kamarády z kroužků apod. (důležitost 4,6), druhé místo patří rodičům (důležitost 4,3), následují spolužáci (důležitost 3,5), sourozenci (důležitost 3,4), sami (důležitost 2,8). Zajímavým zjištěním, které vyplynulo z odpovědí, je, že u obou otázek jsou v popředí rodiče a kamarádi, tato skutečnost, je pro ně důležitá z výchovného a socializačního hlediska. Velký rozdíl je v realizaci volného času se spolužáky, v prvním případě mu nepřikládají žádnou váhu, ale ve druhém, kde se jedná o oblibu, už se důležitost zvyšuje. Stejnou váhu přikládají v obou případech při realizování volného času o samotě.

VO 4 Kolik svého neorganizovaného volného času denně tráví žáci aktivně se svou rodinou a se svými kamarády?

Rodina má důležitou roli při výchově dětí a mládeže, má také úlohu socializační. Proto jsme se v této otázce orientovali na počty hodin strávených s rodinou a s kamarády. Zaměřili jsme se na zjišťování počtu hodin, které žáci tráví se svými rodiči ve všední dny ve svém volném neorganizovaném čase. Méně než hodinu uvedlo 44 žáků (25,4 %), hodinu až dvě hodiny 101 žáků (58,4 %). Dvě až tři hodiny 26 žáků (15 %) a 2 žáci (1,2 %) zvolili možnost více než tři hodiny. Dále nás zajímaly počty hodin s rodiči v průběhu víkendu. Možnost méně než hodinu volilo 18 žáků (10,4 %), hodinu až dvě hodiny 51 žáků (29,5 %), dvě až tři hodiny 63 žáků (36,4 %) a 41 žáků (23,7 %) více než tři hodiny. Z těchto získaných údajů můžeme konstatovat, že o víkendu tráví žáci víc hodin s rodiči

než v průběhu týdne. Další dvě položky na rozdíl od předcházejících se zabývaly zkoumáním počtu hodin s kamarády. V průběhu všedních dnů tráví žáci se svými kamarády méně než hodinu 42 žáků (24,3 %), hodinu až dvě hodiny 84 žáků (48,5 %), dvě až tři hodiny 30 (20,8 %) a 11 žáků (6,4 %) více než tři hodiny. V průběhu víkendu méně než hodinu volilo 30 žáků (17,3 %), hodinu až dvě hodiny 66 žáků (38,2 %), dvě až tři hodiny 60 žáků (34,7 %) a 17 žáků (9,8 %) zvolilo možnost více než tři hodiny. Podle očekávání jsme zkoumáním potvrdili, že o víkendu tráví žáci se svými kamarády podstatně více hodin.

VO 5 Kolik svého neorganizovaného volného času tráví žáci se svými kamarády na sociálních sítích a jaký způsob kontaktu upřednostňují (kontaktně, bezkontaktně na síti)?

Výzkumná otázka se zabývá realizací volného času žáků na sociálních sítích, které v posledních letech zažívají obrovský nárůst a přispívají tak ke změnám ve společnosti. Ty se týkají právě mladých lidí, kteří s velkou oblibou sociální sítě využívají. Přináší to ovšem řadu rizik, které by si měli uvědomovat. V průběhu týdne tráví žáci na sociálních sítích méně než hodinu denně v počtu 30 (17,3 %), hodinu až dvě hodiny 66 (38,2 %), dvě až tři hodiny 60 (34,7 %) a více než tři hodiny 17 (9,8 %). O víkendech méně než hodinu uvádí 23 žáků (13,3 %), hodinu až dvě hodiny 41 žáků (23,7 %), dvě až tři hodiny 47 (27,2 %) a více než tři hodiny 62 žáků (35,8 %). Srovnáním těchto dvou položek jsme dle očekávání ověřili, že o víkendu věnují žáci více času svým kamarádům na sociálních sítích. Nadpoloviční většina žáků uvádí, že tráví na sociálních sítích denně 2 a více hodin, což může mít velmi negativní dopad vedoucí až k závislosti. Další položka z dotazníku zjišťovala, jaký kontakt žáci s kamarády preferují. Možnost „určitě osobní kontakt“ uvedlo 47 (27,2 %) žáků, „spíše osobní kontakt“ 41 (23,7) žáků, „obojí“ 30 (17,3 %) žáků, „spíše virtuální kontakt“ 29 (16,8) žáků a „určitě virtuální kontakt“ 26 (15 %) žáků. Zde můžeme konstatovat pozitivní skutečnost, že žáci preferují osobní kontakty se svými kamarády.

VO 6 Co se žákům vybaví pod pojmem volný čas?

Předmětem zkoumání bylo zjistit, co si žáci představují pod pojmem volný čas. Sloučením a tříděním příbuzných odpovědí jsme získali informace, co nejčastěji si vybavují žáci pod tímto pojmem. Největší zastoupení měly položky s četností od 10 % a výše uvedené v následujícím pořadí: sport, odpočinek/relax, přátelé, koníčky/zájmy, zábava, PC/mobil aj., volnost, rodina. Následující položky byly již celkem zanedbatelné s četností pod 10 %:

televize, četba knih, procházky, nuda/nic nedělání, domácí mazlíčci (2,6 %), pohoda/klid, čas pro, žádné povinnosti, hudba. Do jiných jsme zařadili 7 odpovědí. Jednalo se o následující výroky: „všechno“, „nemusí se do školy“, „můžu dělat, co chci“, nákupy, „co dělám po škole“, „čas po škole“, „výtvarné činnosti“. Pozitivní je fakt, že největší zastoupení zde měl sport, přestože výzkumný soubor tvořili v hojném počtu žáci, kteří nenavštěvují třídu se sportovním zaměřením.

V teoretické části bakalářské práce jsme se věnovali významu pohybových aktivit a sportu pro mládež. S tímto faktem souvisela také volba výběru výzkumných otázek, které se týkaly rozdílů žáků sportovních a nesportovních tříd u jejich neorganizovaných volnočasových aktivit. Výzkumné otázky **VO 7**, **VO 8** a **VO 9** byly ověřeny prostřednictvím statistických hypotéz. Ve zkoumaném datovém souboru převažovalo mírně zastoupení nesportovců tj. 90 z celkového počtu 173 žáků. Přesto byly ve všech případech zjištěny statisticky významné rozdíly.

6.2 Diskuze

Podle Světové zdravotnické organizace by děti a mladiství (od 5 do 17 let) měli trávit minimálně hodinu za den s mírnou až střední aktivitou. Navíc alespoň třikrát za týden by měli absolvovat intenzivnější pohyb (např. sportovní trénink), který posiluje svaly a kosti, zamezuje obezitě, což má pozitivní vliv na zdraví dětí. Velké počet studií dokazuje, že většina dětí se těmto doporučeným aktivitám nevěnují. Zejména u starších adolescentů pohybová aktivita neustále klesá. Podle výzkumů „Organisation for Economic Co-operation and Development“ z roku 2010 tráví např. pouze 22 % dětí v České republice hodinu denně s doporučenou zátěží. Pozitivní je, že z našeho výzkumu vyplynulo, že 52 % navštěvuje třídu se sportovním zaměřením, 70 % žáků ze zkoumaného vzorku uvádí sport a sportování jako svou nejčastější činnost ve svém neorganizovaném volném čase a 51,1 % žáků tráví svůj organizovaný volný čas ve sportovních kroužcích. (Perič a Březina, 2019, s. 15)

Projekt „Klíče pro život“ byl zaměřen na mimoškolní vzdělávání dětí a mladých lidí (ve věku 6 až 15 let) a podporu těch, kteří s nimi pracují. Výsledky výzkumu týkajícího se nejčastějších mimoškolních aktivit ukazují, že 31 % dětí navštěvuje sportovní kluby. Naš výzkum prokázal 51,1 %. Zájem o chatování byl 50 %, o sociální sítě 53 %, z našeho zkoumání vyplynul zájem o chat a sociální sítě na mobilu 83 %. Sledování televize 92 % se v našem případě týkalo pouze 62 % žáků, poslouchání hudby 77 %, což mělo ve

srovnání s našimi výsledky 24 % výzkumu vyšší podíl. PC hry a nic nedělání 35 %, naše výsledky ukazují 23 %. Hry na PC v našem případě preferuje 47 % ve výše zmiňovaném výzkumu a v našem výzkumu 37 %. (Národní registr výzkumů o dětech a mládeži, ©2020)

Reprezentativní výzkum „České děti venku“ se zaměřil na to, kde a jak tráví děti a mládež svůj volný čas. Zjištění výzkumu uvádí, že na kroužky sportovní se zaměřuje 44 %, počítačové nebo technické 18 %. V našem výzkumu jsou údaje následující: v navštěvování sportovních kroužků je to 51,1 % žáků, tvořivé kroužky navštěvuje 10,5 %. Většinu kroužků žáci navštěvují 1x nebo 2 x týdně, náš výzkum naopak potvrdil, že většina žáků 65 % navštěvuje kroužky více jak třikrát. (Nadace Proměny, ©2020)

Závěrečná zpráva MŠMT „Aktuální problémy mladé generace ČR“ uvádí, že nejčastěji tráví mladí lidé čas s přáteli (72,9 %), s rodiči 54,2 %, sami (20,7 %). Naše výzkumné šetření s tímto výsledkem koresponduje. Na první místo v důležitosti kladou žáci kamarády, na druhé místo rodiče. (Národní registr výzkumů o dětech a mládeži, ©2020).

6.3 Doporučení pro praxi

V současné moderní době je nezbytné, aby v naší společnosti byla poskytována nabídka volnočasových aktivit. Mladí lidé by se jich měli účastnit již od raného dětství. Díky tomu pak nevznikají nežádoucí sociální jevy.

Na základě zvýšeného zájmu o sportovní činnosti doporučujeme školám a jiným zájmovým organizacím zlepšit využití všech stávajících kapacit sportovních zařízení. S tím souvisí také lepší informovanost o nabídce volnočasových a sportovních aktivit. Je zde nutno zabezpečit větší provázanost činnosti státních, městských a obecních subjektů, které působí v oblasti volnočasových aktivit.

Dále doporučujeme poskytnout výsledky našeho výzkumu školním metodikům prevence, což umožní lepší plánování a koordinaci preventivních program zaměřených především pro žáky druhého stupně základních škol. V souvislosti s tímto návrhem doporučujeme provést výzkumné šetření s odstupem času znovu a ověřit tak získané informace s možností změny počtu otázek nebo jejich jinou formulací. Považujeme také za vhodné vznést mezi pedagogy a vedením školy návrh, který by umožnil průzkum i na prvním stupni základních škol.

Z výsledků výzkumu vyplývá, že poměrně hodně času tráví žáci na sociálních sítích, preferují virtuální kontakt nebo mají větší zájem o mobily, PC aj. elektronická zařízení.

Z těchto důvodů doporučujeme určitou atraktivní formou tohoto poznatku co nejvíce využít a neustále jim přibližovat veškerá negativa a rizika, která z těchto aktivit plynou. To souvisí s tím, že je potřeba neustále s rostoucím technickým pokrokem zabezpečovat potřebná školení a vzdělávání pro pedagogy, pedagogické pracovníky, trenéry aj., kteří budou podporovat prevenci rizik a negativních jevů prostřednictvím různých vhodných on-line nástrojů.

Vzhledem k tomu, že z výzkumného šetření vyplynul téměř zanedbatelný zájem žáků například o hudbu, kulturu, přírodu, chovatelství, výtvarné činnosti, umění aj., doporučujeme prostřednictvím pedagogických pracovníků zainteresovat rodiče, aby děti více motivovali k těmto volnočasovým aktivitám.

Vzhledem k tomu, že překážkou výběru oblíbených zájmových aktivit pro žáky může být finanční náročnost, navrhuje rozšířit využívání dobrovolníků. Dobrovolníci svoji činnost vykonávají bez nároku na odměny a také se zájmem.

Posílení zájmu o aktivní trávení volného času u žáků na druhém stupni by mohlo podpořit zavedení spolupráce s organizacemi a institucemi, které se zabývají volnočasovými aktivitami. Tato spolupráce by mohla probíhat prostřednictvím návštěv ve třídách, různých prezentací a širší propagací nabídky jejich volnočasových aktivit přímo ve školách například prostřednictvím letáků.

ZÁVĚR

Pojem volný čas v nás vyvolává většinou velmi příjemné představy. Ve volném čase se můžeme věnovat svým oblíbeným činnostem, které nás baví, přináší nám radost a určité uvolnění. Je to oblast, která se živě rozvíjí, ale zároveň také přináší hodně problémů. Velký počet dětí a mladých lidí neví, jakým způsobem mají využít svůj volný čas, proto některé podléhají nudě. Jako náhradu svých vlastních aktivit si volí mobil, počítač, televizi, video apod. Jiné děti si vybíjejí agresi poškozováním věcí a objektů, nebo se dopouštějí násilí vůči vrstevníkům. Volný čas a volnočasové aktivity jsou v naší společnosti velmi náročným a podnětným tématem pro teorii a praxi. Součástí problematiky volného času je oblast výchovy ve volném čase. Je jedním z významných vlivů, které působí velmi významně na děti a mládež a vede je k racionálnímu využívání volného času. Především ve sportování mládeže vidíme důležitý zdravotní aspekt, který je neodmyslitelný pro jejich harmonický vývoj. Patří k základním aktivitám volného času, které mohou napomáhat prevenci negativních sociálních jevů. Sport je fenoménem, který ovlivňuje společenský i soukromý život.

Teoretická část bakalářské práce se zabývala teoretickými východisky, pojmy a literárními zdroji, které souvisejí s problematikou volného času a volnočasových aktivit mládeže. Dále jsme se zaměřili na charakteristiku volného času a výchovy ve volném čase. Vysvětlujeme zde pojem mládež a předkládáme odborné informace o jejím vývoji. Uvádíme problematiku možných negativních vlivů na děti a mládež, které souvisejí se současnou moderní dobou. Podrobněji jsme se zaměřili na význam pohybu a sportu pro vývoj dětí a mládeže.

V praktické části práce jsme se zaměřili na dosažení hlavního výzkumného cíle a k němu stanoveným dílčím cílům. Hlavním cílem bylo analyzovat, jakým způsobem tráví žáci druhého stupně základní školy svůj volný čas. Předmětem výzkumu byli žáci základních škol ve Zlíně. Prostřednictvím kvantitativního výzkumu ve formě dotazníkového šetření a následné analýzy dat jsme získali údaje, jejichž pomocí jsme dosáhli naplnění našeho hlavního výzkumného cíle.

Oblast volnočasových aktivit si zaslouhuje velkou pozornost společnosti. Uskutečňováním svých volnočasových přání, zájmů děti a mládež získávají nové možnosti, které se pak stanou součástí jejich života a pomáhají jim při utváření osobnosti. Domníváme se, že zjištěné výsledky mohou posloužit k větší informovanosti a osvětě pedagogů i rodičů

o volnočasových aktivitách žáků druhého stupně základních škol ve Zlíně. Mohly by také posloužit pro tvorbu nových podrobnějších výzkumů, týkajících se volného času a volnočasových aktivit mládeže.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] COVEY, R. Stephen, *I ve mně je lídr*. Praha: FC Czech, 2012). ISBN 978-80-260-3087-4.
- [2] ČECH, Ondřej a Nicole ZVONÍČKOVÁ. Možnosti prevence rizikového chování dětí. České Budějovice: Theia–krizové centrum, 2017. ISBN 978-80-904854-5-7.
- [3] DAHLKE, Rüdiger. *Životní krize jako vývojové šance*. Brno: CPress, 2017. ISBN 978-80-264-1631-9.
- [4] *Děti, vedoucí, volný čas*. Praha: Institut dětí a mládeže MŠMT, 2004, ISBN 80-86784-06-1.
- [5] GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2010. ISBN 80-85931-79-6.
- [6] HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.
- [7] HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Sociální gerontologie, aneb, Seniori mezi námi*. Praha: Galén, 2012. ISBN 978-80-7262-900-8.
- [8] HAVLÍK, Radomír a Jaroslav KOŤA, *Sociologie výchovy a školy*. Praha: Portál, 2002, ISBN 80-7178-635-7.
- [9] HINESS, Gill a Alison BAVERSTOCK. *Jak na svého teenagera: manuál pro rodiče*. Praha: Grada, 2014, ISBN 978-80-247-5144-3.
- [10] HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
- [11] CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [12] KABÍČEK, Pavel et al. *Rizikové chování v dospívání a jeho vztah ke zdraví*. Praha: Triton, 2014. ISBN 978-80-7387-793-4.
- [13] KAČÁNI, Vladislav a Ľudovít VIŠŇOVSKÝ. *Psychológia a pedagogika pomáhajú škole*. Bratislava: Iris, 2005. ISBN 80-89018-85-8.
- [14] KAPLÁNEK, Michal. *Volný čas a jeho význam ve výchově*. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1250-8.

- [15] KAVANOVÁ, Alica a Štefan CHUDÝ. *Výchova a volný čas: Vybrané kapitoly z pedagogiky volného času*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2005. ISBN 80-7318-226-1.
- [16] KOHN, Christine & Asha DORNFEST, *Minimalist Parenting: Enjoy Modern Family Life More by Doing Less*, 2013, New York: Bibliomotion, 2013: ISBN 978-1-937134-34-1.
- [17] KRAUS, Blahoslav, 2008. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-383-3.
- [18] KUČERA, Miroslav et al. *Dítě, sport a zdraví*. Praha: Galén, 2011. ISBN 978-80-7262-712-7.
- [19] MACEK, Petr. *Adolescence*, 2011. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-747-7.
- [20] PALÁN, Zdeněk. *Lidské zdroje. Výkladový slovník: výchova, vzdělávání, péče, řízení*. Praha: Academia, 2002, ISBN 80-200-0950-7
- [21] PÁVKOVÁ Jiřina et al. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.
- [22] PERIČ, Tomáš. *Sportovní příprava dětí*. Praha: Grada, 2004. ISBN 80-247-0683-0.
- [24] PERIČ, Tomáš a Jan BŘEZINA. *Jak nalézt a rozvíjet sportovní talent: průvodce sportováním dětí pro rodiče i trenéry*. Praha: Grada Publishing, 2019. ISBN 978-80-271-0527-4.
- [25] PROCHÁZKA, Miroslav, 2012. *Sociální pedagogika*. Praha: GradaPublishing. ISBN 978-80-247-3470-5.
- [26] PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-399-4.
- [27] PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-579-2.
- [28] SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2907-7.
- [29] SPOUSTA, Vladimír. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. Brno: Masarykova univerzita, 1996. ISBN 80-210-1274-9.

- [30] SCHILLING, Johannes, 1999. *Sociálna práca. Hlavné smery vývoja sociálnej pedagogiky a sociálnej práce*. Trnava: Trnavská univerzita. ISBN 80-88908-54-X.
- [31] REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-3006-6.
- [32] VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- [1] *Co definuje sport?* In: Sportovní pravidla, ©2020 [online]. [cit. 2020-05-20]. Dostupné z: <http://sportovnipravidla.cz/co-definuje-sport>.
- [2] *Children in the Arena of Today's World*. In: Národní registr výzkumů o dětech a mládeži, ©2016 [online]. [cit. 2020-05-20]. Dostupné z: <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1459698009.pdf>.
- [3] *České děti venku*. In: Nadace proměny, ©2016 [online]. [cit. 2020-05-21]. <https://www.nadace-promeny.cz/cz/vyzkum.html>.
- [4] *Národní registr výzkumů o dětech a mládeži*, ©2020 [online]. [cit. 2020-04-25].
- [5] *Volný čas a prevence u dětí a mládeže*. In: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, ©2002 [online]. [cit. 2020-05-11]. Dostupné z: <file:///D:/Obr%C3%A1zky/Sta%C5%BEen%C3%A9%20soubory/olnycas.pdf>.
- [6] *World Health Organisation*, ©2020 [online]. [cit. 2020-04-25].

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Aj.	A jiné
Apod.	A podobně
č.	Číslo
ČR	Česká republika
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Např.	Například
PC	Personal Computer
Tj.	To je
TV	Televize
Tzv.	Takzvaný
WHO	World Health Organisation

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Pohlaví (Zdroj: vlastní).....	57
Graf 2 Typ třídy (Zdroj: vlastní)	58
Graf 3 Organizovaná zájmová činnost (Zdroj: vlastní)	57
Graf 4 Typy organizované zájmové činnosti (Zdroj: vlastní).....	58
Graf 5 Frekvence návštěvnosti (Zdroj: vlastní)	57
Graf 6 Počty hodin (Zdroj: vlastní).....	58
Graf 7 Nejčastější činnost v neorganizovaném volném čase (Zdroj: vlastní)	57
Graf 8 Počet hodin za den (Zdroj: vlastní)	58
Graf 9 Náзор na dostatek času k realizaci zájmů a koníčků (Zdroj: vlastní).....	57
Graf 10 Preference místa trávení neorganizovaného volného času (Zdroj: vlastní).....	58
Graf 11 Preference osob při trávení neorganizovaného volného času – nejčastěji (Zdroj: vlastní).....	57
Graf 12 preference osob při trávení neorganizovaného volného času – nejraději (Zdroj: vlastní).....	58
Graf 13 Počty hodin ve všední dny strávené s rodinou (Zdroj: vlastní).....	57
Graf 14 Počty hodin strávené s rodinou o víkendu (Zdroj: vlastní)	58
Graf 15 Počty hodin strávené s kamarády v pracovní dny(Zdroj: vlastní).....	57
Graf 16 Počty hodin strávené s kamarády o víkendu (Zdroj: vlastní)	58
Graf 17 Počty hodin s kamarády na sociálních sítích ve všední dny (Zdroj: vlastní)	58
Graf 18 Počty hodin strávené s kamarády na sociálních sítích o víkendu (Zdroj: vlastní).....	57
Graf 19 Typ kontaktu s kamarády (Zdroj: vlastní)	58
Graf 20 Pojem volný čas (Zdroj: vlastní)	57

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Pohlaví (Zdroj: vlastní).....	57
Tabulka 2 Typ třídy (Zdroj: vlastní)	58
Tabulka 3 Organizovaná zájmová činnost (Zdroj: vlastní)	57
Tabulka 4 Typy organizované zájmové činnosti (Zdroj: vlastní).....	58
Tabulka 5 Frekvence návštěvnosti (Zdroj: vlastní)	57
Tabulka 6 Počty hodin (Zdroj: vlastní).....	58
Tabulka 7 Nejčastější činnost v neorganizovaném volném čase (Zdroj: vlastní).....	57
Tabulka 8 Počet hodin za den (Zdroj: vlastní).....	58
Tabulka 9 Názor na dostatek času k realizaci zájmů a koníčků (Zdroj: vlastní)	57
Tabulka 10 Preference místa trávení neorganizovaného volného času (Zdroj: vlastní).....	58
Tabulka 11 Preference osob při trávení neorganizovaného volného času – nejčastěji (Zdroj: vlastní).....	57
Tabulka 12 preference osob při trávení neorganizovaného volného času – nejraději (Zdroj: vlastní).....	58
Tabulka 13 Počty hodin ve všední dny strávené s rodinou (Zdroj: vlastní)	57
Tabulka 14 Počty hodin strávené s rodinou o víkendu (Zdroj: vlastní).....	58
Tabulka 15 Počty hodin strávené s kamarády v pracovní dny(Zdroj: vlastní)	57
Tabulka 16 Počty hodin strávené s kamarády o víkendu (Zdroj: vlastní)	58
Tabulka 17 Počty hodin s kamarády na sociálních sítích ve všední dny (Zdroj: vlastní).....	58
Tabulka 18 Počty hodin strávené s kamarády na sociálních sítích o víkendu (Zdroj: vlastní).....	57
Tabulka 19 Typ kontaktu s kamarády (Zdroj: vlastní)	58
Tabulka 20 Pojem volný čas (Zdroj: vlastní).....	57
Tabulka 21 Kontingenční tabulka k hypotéze H1 (Zdroj: vlastní)	58
Tabulka 22 Kontingenční tabulka k hypotéze H2 (Zdroj: vlastní)	57
Tabulka 23 Kontingenční tabulka k hypotéze H3 (Zdroj: vlastní)	58

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: DOTAZNÍK

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dobrý den,

věnujte prosím několik minut svého času k vyplnění následujícího dotazníku. Jmenuji se Tereza Krajčová a jsem studentkou 3. ročníku Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, oboru Sociální pedagogika. Tímto se na Vás obracím s prosbou o vyplnění tohoto dotazníku, který se věnuje volnému času. Dotazník je určen pro žáky druhého stupně základní školy a bude použit pouze pro účely mé bakalářské práce. Prosím o vybrání pouze jedné odpovědi, pokud není napsáno jinak. Také Vás chci poprosit, abyste se neohlíželi na nouzový stav a odpovídali na otázky z doby před ním.

Předem Vám děkuji za Vaši ochotu a čas.

1. Pohlaví:

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Chlapec
- Dívka

2. Navštěvujete třídu:

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Se zaměřením na sport
- Bez zaměření na sport

3. Volný čas pro Vás znamená: *(Vypište)*

I. ČÁST DOTAZNÍKU JE ZAMĚŘENÁ NA VOLNÝ ČAS ORGANIZOVANÝ
(Jde o čas, ve kterém se **pravidelně** věnujete nějaké aktivitě pod odborným vedením. Může to být návštěva zájmových kroužků, oddílů, souborů, klubů,...)

4. Navštěvujete nějaký zájmový kroužek, oddíl, soubor nebo klub?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Ano

- Ne

5. Vyberte, o jaké kroužky se jedná:

Nápověda k otázce: Vyberte jednu nebo více odpovědí

- Sportovní
- Výtvarný
- Hudební
- Technický
- Dramatický
- Pěvecký
- Chovatelský
- Jiný (vypište):

6. Kolikrát týdně tyto kroužky navštěvujete?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Jedenkrát
- Dvakrát - třikrát
- Více jak třikrát

7. Kolik hodin denně Vám tyto kroužky zaberou času?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Méně než hodinu
- Hodinu až dvě hodiny
- Dvě až tři hodiny
- Více než tři hodiny

II. ČÁST DOTAZNÍKU JE ZAMĚŘENÁ NA VOLNÝ ČAS **NEORGANIZOVANÝ** (Jde o čas, který začíná buď po **skončení** školy, nebo po skončení aktivity, které se pravidelně věnujete. Nevztahuje se na přípravu do školy a domácí práce. Může probíhat v organizacích, klubech, oddílech, ...)

8. Co nejčastěji v NEORGANIZOVANÉM čase děláte?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu nebo více odpovědí

- Čtu si
- Sleduji TV
- Hraji hry na PC
- Jsem na PC (sociální sítě, chat)
- Poslouchám hudbu na PC
- Hraji hry na mobilu
- Jsem na mobilu (sociální sítě, chat)
- Poslouchám hudbu na mobilu
- Poslouchám hudbu z rádia
- Sportuji
- Hraji na hudební nástroj
- Nudím se
- Výtvarné činnosti
- Chodím na procházky
- Jiné (vypište):

9. Kolik hodin denně máte (v rámci NEORGANIZOVANÉHO volného času, který máte jen sám/sama pro sebe) na své osobní koníčky a zájmy?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Méně než hodinu
- Hodinu až dvě hodiny
- Dvě až tři hodiny
- Více než tři hodiny

10. Je výše uvedený čas pro Vás dostačující k realizaci svých osobních koníčků a zájmů? (v neorganizovaném volném čase)

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

11. Kde nejčastěji trávíš svůj neorganizovaný volný čas?

Nápověda k otázce: Změňte pořadí položek dle svých preferencí (1. - nejdůležitější, poslední - nejméně důležitá)

- Doma
- Venku (les, hřiště)
- Ve městě (obchodní centra)
- U příbuzných
- U kamarádů
- Na sportovišti

12. S kým NEJČASTĚJI trávíte svůj neorganizovaný volný čas?

Nápověda k otázce: Změňte pořadí položek dle svých preferencí (1. - nejdůležitější, poslední - nejméně důležitá)

- S rodiči
- Se sourozenci
- S dalšími příbuznými
- Se spolužáky
- S kamarády (z kroužků, z klubů, ...)
- Sám

13. S kým NEJRADĚJI trávíte svůj neorganizovaný volný čas?

Nápověda k otázce: Změňte pořadí položek dle svých preferencí (1. - nejdůležitější, poslední - nejméně důležitá)

- S rodiči
- Se sourozenci
- S dalšími příbuznými
- Se spolužáky
- S kamarády (z kroužků, z klubů, ...)
- Sám

14. Kolik NEORGANIZOVANÉHO volného času denně průměrně aktivně trávíte se svou rodinou ve VŠEDNÍ DNY (PO - PÁ)? (hrajete spolu hry, povídáte si spolu, chodíte spolu na procházky, atd.)

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Méně než hodinu
- Hodinu až dvě hodiny
- Dvě až tři hodiny
- Více než tři hodiny

15. Kolik NEORGANIZOVANÉHO volného času denně průměrně aktivně trávíte se svou rodinou o VÍKENDU (SO - NE)? (hrajete spolu hry, povídáte si spolu, chodíte spolu na procházky, atd.)

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Méně než hodinu
- Hodinu až dvě hodiny
- Dvě až tři hodiny
- Více než tři hodiny

16. Kolik NEORGANIZOVANÉHO volného času denně aktivně trávíte se svými kamarády ve VŠEDNÍ DNY (PO - PÁ)? (pouze osobní setkání, po škole a po všech pravidelných aktivitách)

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Méně než hodinu
- Hodinu až dvě hodiny
- Dvě až tři hodiny
- Více než tři hodiny

17. Kolik NEORGANIZOVANÉHO volného času denně aktivně trávíte se svými kamarády o VÍKENDU (SO - NE)? (pouze osobní setkání, povídáte si, procházíte se, ...)

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Méně než hodinu
- Hodinu až dvě hodiny
- Dvě až tři hodiny
- Více než tři hodiny

18. Kolik NEORGANIZOVANÉHO volného času denně průměrně věnujete svým kamarádům na sociálních sítích ve VŠEDNÍ DNY (PO - PÁ)?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Méně než hodinu
- Hodinu až dvě hodiny
- Dvě až tři hodiny
- Více než tři hodiny

19. Kolik NEORGANIZOVANÉHO volného času denně průměrně věnujete svým kamarádům na sociálních sítích o VÍKENDU (SO - NE)?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Méně než hodinu
- Hodinu až dvě hodiny
- Dvě až tři hodiny
- Více než tři hodiny

20. Jaký kontakt s kamarády Vám vyhovuje více?

Nápověda k otázce: (vyber jedno číslo, 1 – určitě osobní kontakt, 2 – spíše osobní kontakt, 3 – obojí, 4 – spíše virtuální kontakt, 5 – určitě virtuální kontakt)

Osobní (tváří v tvář) 1   2   3   4   5   Virtuální (skrze sociální sítě)